

Зэфэхьысыжьхэр ашыгъэх, лофыгъуаклэхэр агъэнэфагъэх

Наркотическэ ыкIи психотропнэ веществохэр зэрагъэфедэхэрэм ыпкэ кыкIыкIэ сымаджэ хьухэрэм ыкIи дунаим ехьжы-хэрэм ямониторинг изэфэхьысыжьхэм афэгъэхьыгъагъ къэзэрэуагъэхэр апэрэ лофыгъоу зытегушылагъэхэр. Мыщ епхыгъэу игъэкIотыгъэ псалъэ кышIыгъэ АР-м псауныгъэр къэухьумэгъэныкIэ иминистрэу МэрэтыкIо Рустем. Ащ къызэриуагъэмкIэ, мы илэсым имэзигъу пштэмэ, «наркомания» зыфиорэ узыр зигъу апэрэу учетым хагъэуагъэхэм япчъагъэ нэбгырэ 45-рэ мэхьу. 2011-рэ илэсым ахэм япчъагъэ 67-рэ хьуштыгъэ. Наркотикхэр зыгъэфедэхэу зэкIэмкIи учетым хэтыр нэбгырэ 1183-рэ мэхьу, мы аужырэ илэсыным кыкIоцI зыныбжэ имыкыгъэу наркомание узыр зигъу республикэм шагъэунафьыгъэп. Наркотическэ веществохэр зыгъэфедэхэу, ащ ыпкэ кыкIыкIэ зипсауныгъэ зэшыкыуагъэхэм япчъагъэ (илэсэу тызыхэтым имэзигъу) нэбгырэ 1068-м кIэхьагъ. Мы тхьамыкIагъом ныбжыкIэхэр шыухьумэгъэнхэм фэшI гурыт ыкIи апшхэрэ еджапIэхэм, колледжхэм ыкIи лицейхэм профилактическэ лофтхьабзэхэр, «Iэнэ хьураехэр», зэлукIэгъухэр зэрашхьабзэхэр министрэм кылуагъ. ГушыIэм пае, илэсэу тызыхэтым Мыекъуапэ икIэлэ-еджакIохэм (зэкIэмкIи нэбгырэ 384-рэ) шьэф шIыкIэм тетэу анкетированиер ыкIи тестированиер арагъэкIугъ. Ащ изэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, зыми наркотикхэр ыгъэфедэхэрэп, загъорэ аркытым ешъох процент 14-р, пивэр про-

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэ-зекIогъэнхэм пэуцужьырэ коммиссиеу республикэм щызэ-хащэгъэм зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэм тхьамэ-гъор щызэрихьагъ Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТхьакIушынэ Аслъан.

цент 80-мэ агъэфедэ, джащ фэдэу тугыныр процент 62-мэ аушлэкIугъ.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу зэрагъэфедэхэрэм пэуцужьыгъэным епхыгъэ лофтхьабзэу республикэм щызэхащэхэрэм, ащ ылытэныкыкIэ зэфэхьысыжьэу шыIэхэм къагъэушылагъэ Урысыем и ФСКН Краснодар краймкIэ и Регион гъэлорышIапIэ АР-мкIэ и Къутамэ ипашхэр Евгений Олейниковыр. Ащ къызэриуагъэмкIэ, илэсэу тызыхэтым имэзипшI наркотикхэм альэныкыкIэ бздэжэшIэгъэ 308-рэ республи-

кэм щызэрахьагъэу хэбзэхьумэкIо кыулыкыухэм агъэунэфыгъ. 2011-м мыщ фэдэ иуахьтэ егъэпшагъэмэ, процент 23-кIэ ар нахьыб. БздэжэшIагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 80-мэ альэныкыкIэ къызэлуахыгъэ уголовнэ лоф 68-р хьыкумым зэхифыгъ. Нэбгырэ 67-мэ пшъэдэкIыжэ арагъэхьыгъ, ахэм ашыщэу 21-мэ хьапс атыральхьагъ. Хэбзэнчъэу агъэзекIоштыгъэ наркотик килограмм 23,5-рэ цыфхэм къапкырахыгъ, блэкIыгъэ илэсым мыщ фэдэ иуахьтэ егъэпшагъэмэ, проценти 3-кIэ ар нахьыб.

лофыгъоу зытегушыIэхэрэм епхыгъэу яеплыкIэхэр кыралотыкыгъэх ыкIи зэфэхьысыжьхэр къашыгъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Роспотребнадзорым АР-мкIэ и Гъэло-рышIапIэ ипашхэр Аджьыр Аслъан, республикэм хэгъэу кIоцI лофхэмкIэ и Министерствэ иллыкIо.

— Министерствэхэм, кыулыкыухэм, ведомствэхэм, обществэм тио зэхэлъэу мы тхьамыкIагъом тыпэуцужьын, тиныбжыкIэхэр, тицыфхэр къэтыухьумэнхэ фае, — кылуагъэ ТхьакIушынэ Аслъан зэхэсы-

гъом зэфэхьысыжьхэр кыфишIыхьэ. — ТиофшIэн дгъэлъэшыныр, шъхьаджэ кытефэрэр ыгъэцэкIэныр мыщ дэжьым пшъэрылъ шъхьалъэу къэуцу. Наркотикхэр хэбзэнчъэу зыгъэ-зекIохэрэм, бздэжэшIагъэ зезыхьэхэрэм къагъэфэрэ пшъэдэ-кIыжыыр ядгъэхьын фае.

2013-рэ илэсым коммиссием изэхэсыгъохэр зэрэзэхьышIэхэм иплан къэзэрэуагъэхэм нэужым зэдаштагъ, унэшъо гъэнэфагъэхэр ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ЯсэнэхьаткIэ гъэхьагъэхэр зэрашIыгъэхэм ыкIи илэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыриIэу лоф зэрашIэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхьу тхьылъ афагъэшъошагъ:

— **Насифова Марьянэ Хьамедэ ыпхьум,** Адыгэ Республикэм финансхэмкIэ и Министерствэ иотделэу уплэкIунхэмрэ ревизиехэмрэ афэгъэзагъэм ипашхэр;

— **Павлова Наталья Владимир ыпхьум,** Адыгэ Республикэм финансхэмкIэ и Министерствэ бюджет зэфыштыкIэхэмкIэ, планированиемкIэ ыкIи муниципальнэ финансхэм ямониторингкIэ иотдел ипашхэр.

Илэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыриIэу лоф зэришIэрэм, Красногвардейскэ районым шыпсэхэрэм мамыку-гинекологие Iэпылэгъоу арагъэгъотырэм илахьышхо зэрэхишIыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхьу тхьылъ фагъэшъошагъ **Тыхьутэрэ Разыет Юсыф ыпхьум,** муниципальнэ бюджет учреждениеу «Красногвардейскэ гупчэ район сымэдэжышым» къуаджэу АдэмыекIэ иамбулаторие имамыку.

ПАРЛАМЕНТЫМ ИКОМИТЕТХЭМ

Зичэзыу зэхэсыгъом зыфагъэхьазырзэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бюджет-финанс ыкIи хэбзэлахь политикэмкIэ икомитетэу Мырзэ Жанбэч зитхьаматэм тыгъуасэ, шэкIогъум и 28-м, игъэкIотыгъэ зэхэсыгъо илагъ. Парламентым зичэзыу зэхэсыгъоу илэщтым комитетым кыхилхьащт лофыгъохэм ащ щатегушылагъэх.

Комитетым хэтхэм ямыза-кыоу, зэхэсыгъом илофшIэн хэлэжыгъэх нэмыкI комитетхэм ятхьаматэхэр, зытегушыIэнхэу агъэнэфэгъэ лофыгъохэм язэхэфын хэлажэу зышIоигъо депутатхэр.

лофыгъуитф хэплагъэх. Ахэм ашышых Адыгэ Республикэм 2013-рэ илэсымкIэ ыкIи планпалъэу 2014 — 2015-рэ илэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет

иятIонэрэ еджэгъу тельытэгъэ гъэтэрэзыжыныхэу депутатхэм къагыгъэхэм, шIокI зимыIэ медицина страхованияемкIэ чIыпIэ Фондым ибюджет ехьылIэгъэ гъэтэрэзыжыныхэм, Адыгэ Республикэм 2012-рэ илэсымкIэ иреспубликэ бюджет мэзигъум гъэцэкIагъэ зэрэхьугъэм ехьылIэгъэ отчетым ахэпIэгъэныр. Джащ фэдэу федеральнэ гупчэм ипашхэм афэкIорэ джэпсалъэ-

хэу Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо кыхалхьащтхэм япроектхэм ахэпIагъэх.

Республикэ бюджетым иапэрэ еджэгъу зыщытегушыIэхэрэ лофыгъохэм яхьылIэгъэ гъэтэрэзыжынытIу, ятIонэрэ еджэгъум зыщыхаплэхэрэм яхьылIэгъэ гъэтэрэзыжынын 19 депутатхэм къагыгъагъ. А зэпстэум атегушылагъэх, апэрэ еджэгъум тельытагъэхэу депутатхэу Евгений Саловымрэ Виктор Сороколетрэ къагыгъэхэр шагъэзыагъэх ахьцэу апэлуагъэхьащтыр зэримыкыурэр къыдалытэгъэ. ЗэкIэмкIи ятIонэрэ еджэгъум тельытагъэу агошынэу цытыгъэр сомэ миллион 15 ныIэп. Адрэ гъэтэрэзыжыныхэм янахьыбэр къэлуакIэхэу бюджетым итекст шагъэфедагъэхэр зэхьокIыгъэнхэм, социальнэ, къэралыгъо, культурэ, спорт лофыгъохэм афэгъэхьыгъагъэх.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

ПАРЛАМЕНТЫМ ИКОМИТЕТХЭМ

Зичэзыу зэхэсыгъом зыфагъэхъазырзэ

(ИкIуэх).

Ау сыдми комитетым хэт депутатхэм аIэхэр аIэтыгъэхэп. Ioфыгъо пэпчъ игъэкIотыгъэу тегушылагъэх, гъэтэрэзыжынхэр къэзытыгъэхэ депутатхэм яеплъыкIэхэмкIэ ядэлугъэх, яшIошIхэр зышызэтемыфагъэхэр бэу кыыхэкIыгъэх. Ащ емылытыгъэу, купкIэу, мэхъанэу яIэр, ахъшэр зыпIуэхъанэу шыт Ioфыгъор къыдалыгъэхэзэ, зэкIэ депутатхэм къатыгъэ гъэтэрэзыжынхэм адырагъэштагъ ыкIи ифэшIошэ унашъохэр ашIыгъэх. Агъэнэфэгъэ предложениехэм атегъэпсыкIыгъэу зытегушыIэгъэхэ Ioфыгъохэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иIэшт зэхэсыгъом къыхалхъаштых.

Парламентым иIэгъэ аужыр зэхэсыгъом депутатхэм предложениеу къахыгъагъэм тегъэпсыкIыгъэу бюджет-финанс ыкIи хэбзIахъ политикэмкIэ комитетым Урысые Федерацием и Президент, Урысые Федерацием и Правительство афэ-кIорэ джэпсальэу Къэралыгъо Советым — Хасэм къыхалхъаштыр къыгъэхъазыргъ. Ар фэгъэхъыгъ Адыгэ Республикэм финанс IэпыIэгъоу федеральнэ бюджетым къыритырэр нахъыбэ шIыгъэным. Аужырэ илъэсхэм а IэпыIэгъур нахъ макIэ зэрашIы-щтыгъэм къыхэкIэу, зэшIуахын

амыльэкIырэ Ioфыгъуабэ республикэм шызэтырихъагъ. Депутатхэр езэгъынхэ альэкIырэп республикэ бюджетым чIыпIэм къышахыжыгъэ фэдэу кыIэ-кIахъэрэм ренэу хэхъо нахъ мышIэми, федеральнэ гупчэм кыкIырэ IэпыIэгъур нахъ макIэ зэрашIырэм. Ары джэпсальэу штэгъэн фаеу къэзышIырэр. ЯтIонэрэ джэпсальэу Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным фагъэхъаштыр сэкъатныгъэ зилэхэм яобщественнэ организациехэр зычIэтхэ унэхэр а организациехэм ыпкIэ хэмыльэу ятыжыгъэнхэм ыкIи а организациехэм япредприятиехэм бизнес цIыкIум ыкIи гуритым апае агъэфедэрэ фэгъэкIотэныгъэхэр ятыгъэнхэм фэгъэхъыгъ. Комитетым хэтхэм игъо альэгъугъэ проектхэр Парламентым изэхэсыгъо халхъаштых.

Зэхэсыгъом нэмыкI Ioфыгъохэм шатегушылагъэх. **СЭХЪУТЭ Нурбий.**

МВД-ри афэгугъуагъ

Ным и Мафэ блэкIыгъэ тхъаумафэм хагъэунэфыкIыгъ. Ащ фэгъэхъыгъэ Ioфтхъабзэхэр зэхэзышагъэхэм ащыщ АР-м хэгъэу кIоцI IoфхэмкIэ и Министерствы. Пстэумэ апэу ведомствэм ипашэу Александр Речицкэр сабыибэ зилэ бзылфыгъэу мыщ шылажъэхэрэм аIуагъ. МэфэкIымкIэ ар афэгугъуагъ, шыпкыагъэ ахълэу, гуетыныгъэ фыряIэу якъулыкIу зэрахъырэм фэшI «тхъашъуегъэпсэу» къарыIагъ, ахъшэ шIуафтынхэр афишIыгъэх. Министрэр къызыфэгугъуагъэхэм ащыщ ГИБДД-м инспекторэу Лъашэкъо Зарэ.

Джаш фэдэу ным и Мафэ ипэгъокIэу ГИБДД-и иотделэу районхэмрэ къалэхэмрэ ащыIэхэм Ioфтхъэбзэ эфэшъхъафхэр зэхашагъэх. ГушыIэм пае, Джэджэ районым иавтоинспекторхэр район симэджэщым иотделениеу сабийхэр къыз-щыхъухэрэм кIогъагъэх. Сабий къызфэхъугъэкIэ бзылфыгъэхэу ащ чIэлъхэм афэгугъуагъэх ыкIи автомобильнэ креслэу кIэлэцIыкIухэр зэрзэрашъхэрэм афэдэхэр шIуафтынэу аратыгъэх. Мы мафэм ащ фэдэ тын зыфашIыгъэхэм ащыщ Сергей Мурзиным иунагъоу сабыишI зэрысри. Мыекъопэ ыкIи Красногвардейскэ районхэм я

Къэралыгъо автоинспекторхэри мы мафэм сабийхэр къыз-щыхъурэ отделениехэр ары зыдэшылагъэхэр ыкIи яшIу-хъафтынхэри ащ фэдагъэх.

Тэхъутэмыкъое районым инспекторхэр поселку Инэм дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм ащыщ кIогъагъэх, ащ шаIыгъ кIэлэцIыкIухэмрэ ахэм янэхэмрэ зIауагъэкIагъ. Автомобиль креслэ ратыгъ сабыищ зилэу, илъэсыбэ хъугъэу рулым кIэ-лырыс Светлана Лазьян.

ГИБДД-м и Мыекъопэ къэлэ отдел инспекторхэмрэ ащ ДПС-мкIэ иIoфышIэхэмрэ ным и Мафэ ипэгъокIэу кIэлэцIыкIухэм зышIаIэхэрэ поликлиникэ-

хэм ащылагъэх, нэу ахэм къа-кIуалIэхэрэм афэгугъуагъэх, гъогум шысакъынхэ зэрэфаер джыри зэ агу къагъэкIыжыгъ, къэгъэгъэ Iэрамхэр ахэм шIу-хъафтынэу афашIыгъэх, сабийхэр гъогум тетхэмэ ахэмыкIо-кIэнхэу светым къыпэлыдырэ пкъыгъохэр аратыгъэх.

ГИБДД-м Ioфтхъабзэу зехи-шагъэхэм шIуагъэ къызэра-тыщтым яцыхъэ телъ ыкIи ны-хэр ясабийхэм афэсакъынхэу, гъогурыкIоным ишашъэхэр агу къагъэкIыжэ зэпытынэу джы-ри зэ къалъэлъх.

АР-м и МВД ГИБДД-мкIэ и ГъэIорышIанI.

Типочтальон тыфэраз

СтIашъу Юрэ къызыхэкIыгъэ лIакъор IoфшIэным гуа-хъо хигъуатэу ащ фэлэпэласэу къырэкIо. «Лъэгъо зафэ рыкIорэм лъэгъо цыпэ егъоты» аIуагъ тижъмэ. Цыфыр зэрапIугъэ-зэрагъэсэгъэ закъор арэп цыфы зы-шырэр, еж зэрэзыдэлэжъэжырэми мэхъанэшхо иI.

Илъэс пчъагъэ хъугъэу Теу-цожь районымкIэ Гъобэкъуае ипочтальонэу Юрэ мэлэжэ. Зы Ioфэп ар зыфэгъэзагъэр, арэу цытми, игъом бIимыгъэкIэу къоджэдэсхэм гъэзетхэр, жур-налхэр, писъмэхэр, телеграммэ-хэр ыкIи хэбзэ пенсиер мафи, пчыхъи имыIэу, оси, оцхи ахэтэу аIэкIегъахъэ, цыфхэр лъэшэу егъэразэх. Республикэм къышIыдэкIырэ гъэзетхэу «Ады-

гэ макъ», «Советская Адыгея» ыкIи «Теуческие вести» зы-фиIохэрэм къарыхъэгъэ къэ-бархэр жыы мыхъухэзэ, уна-гъохэм аIэкIегъахъэ ыкIи гъэ-зет кIэтхэгъур къызысыкIэ кIе-гъагъэх.

Нэбгырэ пэпчъ екIолIэкIэ шъхъаф къыфигъотыгъэ, нэгу-шIоу, сэмэркъэуэзэ унагъо пэпчъ пэгъокIы. ЗэрэцIыф хъалэлэу, иIoфшIэн чанэу зэригъэцакIэ-рэм, гукIэгъу зэрэхэлым афэшI

цIыфхэм зыкъаригъэштагъ, лытэныгъэ къыфашIы.

ШыIэх джырэ лъэхъаным ныбжыкIэхэм чылэм IoфшIэн дамыгъуатэу, нэжъ-Iужъхэм япенсиекIэ унагъохэр псэухэу. Юрэ ар дэгъоу къыгурэлэ, хэти иахъшэ къызыратыкIэ, псын-кIэу зэраIэкIигъэхъаштым пьлъ. Мафэм унэм зи римы-гъотагъэми, пчыхъэм къафе-хыжы. Юрэ иIoф шытхэу хэлъэу егъэцакIэ. СтIашъу Юрэ шIурэ тхъагъорэ ащымыкIэу, Ioф ышIэн амал иIэу, ибын-унагъо датхэу, псауныгъэ пытэ иIэу шыIэнэу тыфэлъаIо.

СТIАШЪУ Нурыет.

Гъобэкъуай.

ЯIэпэлэсэныгъэ уасэ фашIыгъ

Зипсауныгъэ пыч фэхъугъэу, сэкъатныгъэ иIэу республикэм шыпсэухэрэп шыIэныгъэм нахъ фэгъэчэфыгъэнхэм, агу къэлэ-тыгъэным, творческэ кIуачIэу яIэр къагъэлъэгъоным, зыкъы-зэлъахын альэкIыным фэшI Адыгэ Республикэм и Лышъ-хъэ иунашъокIэ 2000-рэ илъэ-сым къышщегъэжъагъэу мыхэм зэнэкъокъу афызэхашъ. Литературэмрэ искусствэмрэ, физическэ културэмрэ спортымрэ, гъэсэныгъэмрэ наукэмрэ, тех-ническэ ыкIи народнэ творче-ствэм альэныкIокIэ шIуаф-тынхэр къыдэхыгъэнхэм сэ-къатныгъэ зилэхэр афэбанэх. А зэнэкъокъум мурад шъхъалэу иIэр зэригъэцакIэрэм ишыхъат ащ хэлажъэрэм ипчъагъэ зэрэ-бэм.

Зэнэкъокъум изэфэхысыжъ-хэм къагъэлъагъо япсауныгъэ шыкIагъэ иIэми, ахэм ащыщы-бэм агуагъэ «зызэрамытырэр», шыIэныгъэм хэти фэдэу чIыпIэ шаубытыным зэрэпылхэр, къадэхъурэри зэрэмымакIэр. Ахэм яIэпэлэсэныгъэ а зэнэ-къокъум къышагъэлъагъо, ащ фэдэ кIуачIэ къызыхэзымы-гъотэжыгъэхэм шысэтехыпIэ афэхъух.

Зэнэкъокъум хэлажъэхэрэп пэшIорыгъэшъэу къагъэлъа-гъох общественнэ организаци-ехэм, учреждениехэм, чIыпIэ зыгъэлорышIэжыпIэхэм япа-сэхэм. Ахэм аныбжэ илъэс 14-

м нахъ мэкIэнэу шытэп. Текло-ныгъэр къыдэзыхыхэрэм ахъ-шэ шIуафтынэу сомэ мини 5 зырыз аратырэр. Ахэр къыхэ-зыхыхэрэ комиссием хэхъэх гъэцэкIэкIо хабзэм иорганхэм, общественнэ объединениехэм, ветеранхэм, сэкъатныгъэ зилэ-хэм яобщественнэ организаци-ехэм ялIыкIохэр.

БэмышIэу а комиссием зэ-хэсыгъо илагъ, сэкъатныгъэ зилэу зэнэкъокъум хэлажъэхэ-рэм яIoфшIагъэхэм ахэплъа-гъэх, зэрагъэшIагъэх. Ахэм зэ-фэхысыжъэу ашIыгъэм шъу-щыдгъэгъозэн. Комиссием IoфшIэгъых къыхихыгъ ахъшэ шIуафтынхэр афэгъэшъо-шэгъэнэу: зыныбжэ илъэс 14 — 30-м нэсыхэрэм якуп — нэб-гыритIу, илъэс 30-м къышщегъэ-жъагъэу илъэс 60-м нэс зыныб-жыхэм — нэбгырищ ыкIи илъэс 60-м къехъу зыныбжы-хэм зы нэбгырэ иIoфшIагъэ къахагъэшыгъ.

Адыгэ Республикэм IoфшIэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ ип-ресс-къулыкIу къызэрэхигъэ-щыгъэмкIэ, мыхэм ацIэхэр пэ-шIорыгъэшъэу къалоштхэп, сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэе мафэ — тыгъэгъазэм и 3-м ехъулIэу ахэм нэIуасэ тафа-шыщт, яIэпэлэсэныгъэкIэ къа-лэжыгъэ ахъшэ шIуафтын-хэри аратыжыштых.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминт.

КIымэфэ гъогум шъуфэхэагъ!

КIымэфэ уахътэр водитель-хэмкIэ анахъ шынагъу ыкIи къын, гъогухэм хъугъэ-шIагъэу атэхъухъэрэм ипчъагъи а мазэ-хэм хэхъо. Анахыбэу ар къы-зыхэкIырэр зэрэчъэхэрэм илъэ-шыгъэ зэрэрагъэхъурэр ары.

Гъогу цIэнлъагъом автомоби-лыр нахъ шыгъэлорышIэгъуае зэрэ-хъурэр водительхэм сыдигъуи агу илтын фае. Автомобилим ичъэ ошIэ-дэмышIэу хэбгъахъомэ е рулыр къэбгъэчэрэгъумэ, къып-фэмыгъэуцуужъэу удихыыхын ыльэкIыпшт. Ащ фэдэ зыхъукIэ, ар бгъэлорышIэжыкIы пIэкIы-штэп ыкIи уапэкIэ кыкIырэ транспортым игъогу утыридзэн-кIэ е узэпыригъэзэнкIэ шынагъо. Джаш фэдэу шъуапэ ит транспор-тым бIагъэу шъуекIуапIэ, шъуи-

чъэ ежъугъэхъу е ошIэ-дэмышIэу автомобилыр къэжъугъэуцу зэрэмыхъуштыр джыри зэ шъу-гу къэтэгъэкIыжы. ЛъэсрыкIо гъогу зыцимыIэ чIыпIэхэм цIыфхэр автомобиль гъогум те-тэу макIох. Ащ фэдэ чIыпIэми во-дительхэм лъэшэу сакъыныгъэ къызышыхагъэфэн фае.

КIымафэр къэблагъэ, темпе-ратурэр мафэ къэс нахъ ехы, осыр, штыргъукIыр къызэкIэ-лъыкIоштых. Арышгъ, водитель-хэм автомобилхэм ячэрэхъхэр КIымафэм фагъэхъазырынхэ, гъогум нахыбэу сакъыныгъэ къызышыхагъэфэн фае.

АР-м хэгъэу кIоцI IoфхэмкIэ и Министерствэ гъогурыкIоным зыныгъончъэнымкIэ и ГъэIорышIанI.

«Адыгэ макъэм» иIoфышIэхэм лъэшэу гухэкIышхо ащы-хъугъ гъэзетым иныбджэгъушIоу, спортым иветеранэу Юрий Лысей идунай зэрихъожыгъэр. Тиреспубликэ икъэралыгъо гъэлэсыкIэ игъэпытэн, ныбжыкIэмэ япIун иIахышIоу ахишIыхъагъэр егъашIи тшыгъупшэштэп. ШымыIэжыым иIахыылхэм редакцием иIoфышIэхэр афэтхъаусыхэх.

ЗАКОНОПРОЕКТХЭР

Нахь дэгъуа, нахь дэя?

ДжырэкIэ къэшIэгъуае Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ апэрэ еджэгъумкIэ джырблагъэ щаштэгъэ законопроектэу «Физическэ лицэр истыхагъэкIэ лъытэгъэным ехылагъэ» зыфилорэм банкхэм чыфаштэкIэ якIуалIэхэрэм шIуагъэу къафыхыщтыр. Сыда плэмэ законопроектым джыри зэхьокIыныгъэхэр фашIынхэ альэкIышт ыкIи ахэр зыфэдэштхэр зыми ышIэрэп. Ау банкхэм чыфэ къафыхыгъэным мафэ къэс обществэм зыщешуомбгъушъ, законопроектыр зылымылэсыр къытхэтэп плөми хъушт ыкIи ишIуагъэу къытэкIыштым е типшгъэдIыжъ зэрэжигъэхьощтым тимыгъэгумэкIын ылъэкIыштыр.

Аштэнэу агъэхъазырырэ законопроектым зэхъугъыкIыгъэу егъэнафэ банкым чыфэ къыфыхыгъэу цыфыр истыхагъэкIэ лъытэгъэным епхыгъэ лъэныкхьохэр. Гушылэм пае, чыфэ зыштэгъэ цыфыр истыхагъэу зыгъэнафэрр хыкум унашъор ары. Ар щылэ зыхуыкIэ, чыфэр тыжыгъэным пIалъэу иIэр фызэкIахъан альэкIышт. Ау ащ къыкIырэп чыфэр фагъэгъуштыр, ымытыжыми хъуштыр.

Статистикэм зэригъэунафегъэмкIэ, Урысыем щыпсэхуэу банкхэм чыфэ къафыхыгъэхэм япшIыкIуфэнэрэ пэпчъ зипIалэ икIыгъэ чыфэ телъ. Ипотекэм тегъэпсыкIыгъэу зы-

чIэсышт фэтэр къэзыщэфыгъэхэм я 35-рэ пэпчъ чыфэр зэрэфэмытыжырэм къыхэкIэу псэупIэр банкым ритыжыны фаеу хъугъэ. ИфшIэн зымылэжъэу къэнагъэхэм ыкIи ащ ыпкъ кыкIэу зычIэсыштри чIэзынагъэхэм афэдэхэр зэрэщылэхэр ары законопроектыр штэгъэным апэрэпшIэу лъапсэ фэхуыгъэр. Урысые Федерацием экономикэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ законопроектым игъэхъазырын илгъэсим ехуыр пылгыгъэ. Ащ зэригъэнафэрэмкIэ, зычIэсышт фэтэр ипотека шIыкIэкIэ къэзыщэфыгъэу цыфэу чыфэр зыфэмытыжырым иунэ ащэнэу ищыкIагъэп. Банкым чыфэ къыфыхыгъэм хыкумым зыфигъэзэнышъ, истыхагъэкIэ зыригъэлъытэнэу амал етыгъэн фае. Цыфым чыфэу телъыр сомэ мин 50-м нахьыбэ ыкIи зэкIэлъыкIоу мээищым къыкIоцI зигъо тынхэр ымытыгъэхэ зыхуыкIэ, ар истыхагъэу альытэн ыкIи чыфэр тыжыгъэным пIалъэу иIэр фызэкIахъан альэкIышт. Ау мыщ дэжыым цыфым фэдэ горэ къыкIахъэу щытын фае. Джащ фэдэу законопроектым егъэнафэ хыкумым иунашъо истыхагъэкIэ ыгъэнафэгъэу цыфыр зэгорэм истыхагъэкIэ зэралъытэгъагъэр арымIоу илгъэси 5-м къыкIоцI банкхэм чыфэ къафыхыгъэу якIолIэн зэрэфымытыштыр. Ащи изакъоп. Цыфым илгъэси 5-м къыкIоцI

зэгъогогъу нахьыбэ истыхагъэкIэ зыригъэлъытэн фитыштэп. Федэ къыкIэлэмыхъэми, чыфэу къытенагъэр сомэ мин 25-м шIомыкIымэ, ифэтэри, иавтомашини, нэмыкIхэри чыфаштэм Iахыштхэп.

Чыфэхэм ягугъу пшIын хъумэ, пчъагъэ горэхэр бгъэфедэнхэ фаеу мэху. Статистикэм къызэригъэлъагъорэмкIэ, Урысые Федерацием щыпсэхуэрэм зэкIэмкIи банкхэм чыфэу къаIахыгъэр сомэ триллиони 7-м нэсы, ащ къыхэхъожьы зипIалъэ икIыгъэ чыфэхэу сомэ миллиард 300-м ехъу.

Гурылогъуаеп чыфэхэр зэтеонхэм лъапсэ фэхуэрэр. ФэмыехэкIэ арэп чыфэр зыкламытыжырэр, амал яIэпышъ ары нахь. Зыр ИфшIаплэм къылуагъэкIыгъэ, адрэм зэмыжэгъэхэ нэмыкI къыныгъоу къыфыкIоу кIыгъэ, ящэнэрэ Ифыгъоу къын рыхылыи ахыщэ хилъхъан фаеу хъугъэ. Бэ джащ фэдэу щылэныгъэм къыхэхуыхэрэр. Ыпэ-кIэ чыжъэу плъэзэ къэхуышткъэшIэштхэр зыми къыдилытэнхэ ылъэкIыштыр. Джащ тегъэу чыфэхэр зэтеох.

Мы Ифыры Урысыешхом зэрэщыгъэпсыгъэр кIэкIэу къэтIо-нагъэ. Адэ тиреспубликэ щыпсэхуэрэм ащыщэу банкхэм чыфаштэкIэ якIуалIэхэрэр бэ мэхуа, сьд фэдиза чыфэу къаIахыгъэр, атыжыны амылгъэ-кIыгъэ зипIалъэ икIыгъэр? Ащ джэуагъэу иIэр зэдгъашIэ тшIон-

гъоу Адыгэ Республикэм экономикэ хэхьоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ зыфэдгъэзагъэ. Ащ ИфышIэу Шхьэлэхъо Фатимэ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ банк ышIыгъэ зэфэхьысыжъхэу къа-лъагъэлэсыгъэхэр ыгъэфедэхэ-зэ къызэрилуагъэмкIэ, **Адыгэ-им щыпсэхуэрэм банк зэфэшъхъафхэм чыпыогъум и 1-м ехъулIэу чыфэу къаIахыгъэр сомэ миллиард 13-рэ миллион 900-рэ мэху. Ащ щышъу амытыжыгъэ зипIалъэ икIыгъэр сомэ миллион 571,6-рэ е проценти 4,1-рэ.** Ар Урысыем игурыт пчъагъэхэм ашIокIырэп.

ЫпшгъэкIэ къызэрэщытлуагъэу, цыфыр истыхагъэкIэ зыгъэнафэн зылгъэкIыштыр хыкум унашъор ары. Къызэрэ-тшIошIырымкIэ, непэ хыкумхэм зэхэфыгъэн фэе Ифэу ачIэлъыр макIэп, зигугъу къэтшIырэ Ифыгъори ахэм къызахэхъожь-кIэ, ялофшIэн нахь къын къышIын ылъэкIыштыр.

Къалэу Мыекъуапэ чыфаштэкIэ цыфхэр зэкIолIэхэрэ банкыбэ дэт. Ахэм ащыщхэм ялофшIэхэм къызэралорэмкIэ, банк системэмкIэ ар нахь дэгъоу щымытынкIи мэху. Ау хэбзгъэуцухэм зэрагъэнафэгъэм тетэу ялофшIэн зэхаштэп.

Пстэуми апэу хэбзгъэуцугъэр альэлэсы банкхэм чыфаштэкIэ якIолIэрэ цыфхэм. Сыда плөмэ истыхагъэкIэ зыгъэ-

лгытэгъэным фэшI ежъ цы-фыр ары лгъэлуэ хыкумым зыфэзыгъэзэн фаер. Арышъ, ахэм законопроектым еплъыкIэу фыряIэр зэдгъашIэ тшIонгъоу нэбгырэ заулэмэ тIупчIыгъэ. АпэрэпшIэ ащ ыгъэнафэрэ шапхэхэм ащыдгъэгъозагъэх. А шIыкIэмкIэ хабзэм къыухъу-мэштхэу альыгъэзэ, тызэупчIы-гъэхэм законопроектыр игъоу альытагъэ. ГухэлъышIухэр бгъэ-нафэгъэх къыпшIошIыгъэ узэ-мыжэгъэхэ Ифыгъохэм уари-хылылэн зэригъэкIыштыр къы-далгытэгъэ, ежъхэм нахьышIу хъуным зэрэщыгугъыхэрэр ха-гъэунафыкIыгъэ.

ИкIэхуым сэ сиепшIыкIэхэри къыхэхгъэхъожьыхэ сшIонгъу. Илгъэситф пIалъэ иIэу Сбербан-кым чыфэ къыфыхыгъэ. Зы илгъэс къызэсынэкIыгъэ. Мазэ къэс стыжыны фэе ахыщэ Iа-хымыкIэ ипIалъэ блэгъэкIэу къыхэхгъэгъоуп. Ар зыстын фэе мафэр къэсынэкIэ мэфэ зау-лэ къэнагъэу Сбербанкым те-лефонымкIэ сыгу къегъэкIы-жы мазэм телъытэгъэ ахыщэ Iахыр зыстын фэе уахътэр къызэрэблэгъагъэр. Шапхэхэр мыукогъэнахэмкIэ ыкIи имы-щыкIэгъэ къыныгъоу ухэмыха-нымкIэ ащ ишIуагъэ къэкIо. Арэу щыгъи, зымыжэгъэ И-фыгъохэр къыкIоуIынхэ, чы-фэр зыптыжыны фэе пIалъэр уукон плъэкIыштыр. Ахэм ямы-лгытыгъэу, чыфэр чыфэу къэ-нэжыы ыкIи ар умытыжъэу къыпшIокIыштыр. Арышъ, за-коном Iуагъэ илгъэ хъумэ ишIуа-гъэ къэкIонкIи мэху.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ЯеплъыкIэхэр зэтекIых

Статистикэм къызэригъэ-лъагъорэмкIэ, мы илгъэсым иапэрэ мээипшI Урысыем игъо-гухэм пстэумкIи хъугъэ-шIэгъэ мини 170-м ехъу атехуыхагъэ. Ар блэкIыгъэ илгъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, проценти 3,3-кIэ нахьыб. Ахэм пстэумкIи нэбгырэ **23173-рэ** ахэкIодагъэ, **216384-мэ** шъобж-хэр атешагъэхэ хъугъэ. Гъогу-рыкIоным хэлажъэхэрэм шап-хэхэр зэрамыгъэцакIэхэрэр, водителхэр ешъуагъэу рулым зэрэкIэрытIысхэхэрэр арых тхъамыкIагъор къызыхэкIы-рэр. Хэукъоныгъэхэр зышIы-хэрэм пшгъэдэкIыжъэу ахы-штыр нахь къагъэпхъашагъэми, шIогъэ ин къытыгъэу джыри пIон плъэкIыштыр. Ешъуагъэу рулым кIэрыс водителхэм ава-риуе ашIырэр, цыфэу ахэм ахэкIуадэрэр бэкIэ нахь макIэ хъурэп. ПстэумкIи гъогухэм атехуыхагъэм щыщэу хъугъэ-шIэгъэ 9750-мэ ешъуагъэхэм ямысагъэ ахэлъ, ахэм нэбгырэ 1483-рэ ахэкIодагъэ. Ащ ыпкъ къыкIыкIэ къэралыгъо пащэхэм мы Ифыгъом джыри къыфа-гъэзэжыгъэ. Мары джырблагъэ УФ-м и Правительствэ ипа-шэу Дмитрий Медведевым гъогурыкIоным ишапхэхэр зыукъохэрэм пхъэшэ дэдэу адзекIонхэ фаеу ылъытагъэ. Гушылэм пае, нэфгъуазэм фитыныгъэ къырымтыгъэу,

«плъыжыр» хэгъэнагъэу телъадэрэм сомэ мин 500 тазыр теплъхъан фаеу, нэмыкI хэукъоныгъэхэм апаий сомэ мин 250-м нахь мымакIэкIэ бгъэп-щынэнхэ фаеу къылуагъэ. Джащ фэдэу ешъуагъэу рулым кIэ-рысэу аварие зышIырэм, цыф зэкIодылIэрэм илгъэси 5-м нахь мымакIэу илгъэс 15-м нэсэу хъапс теплъхъаныр игъоу ылгъэ-гъугъэ.

Ар Къэралыгъо Думэм щы-хэплъагъэхэу ыкIи щаштагъэу джыри щытэп, ау цыфхэм жъу-гъэу яеплъыкIэхэр къыралоты-кIыгъэх. Шыпкъэ, зэкIэп де-зыгъэштагъэр. Тэри яшIошIхэм защыдгъэгъуазэмэ тшIонгъоу нэбгырэ заулэмэ гушылэгъу та-фэхуыгъэ. Мары ахэм къыталуа-гъэр:

ЕУТЫХ Мурат, Мыекъуа-пэ щэпсэу, илгъэс 20-м

ехъугъэу рулым кIэрыс.

— Ешъуагъэу ру-лым кIэрысэу ава-рие зышIыгъэм, цыфхэр зэкIоды-лагъэхэм е сэкъат-ныгъэ яIэу къэзы-гъэнагъэм теплъ-хэхэрэ пстэури ифэ-шъуаш, ау, гухэкIы-

ми, непэ ахыщэ зилэр ешъуа-гъэу рулым кIэрысэу къаубы-тыгъэм, хэкIыжыны ылгъэ-кIыштыр. Адрэ хэукъоныгъэхэм апае тазырэу къылуагъэхэ-ми зыпари мэхъанэ ямыIэу сэлъытэ. ГъогурыкIоныр цы-нэгъончъэнымкIэ къулыкIум инспекторхэр ары нылэп зиф-едэ мыщ хэлъыр. Ахэм къуа-лъхэ зэраштырэм апэрэпшIэ дэрэлажъэхэ, етIанэ води-тельхэм язекIуакIи нахьышIу хъуштыр.

ПЭНЭШЪУ Марин, Краснодар щэпсэу, илгъэсишI хъугъэу рулым кIэрыс.

— Тикъэралыгъо ипащэхэм зыдэщысым цысхэу къызаIо-кIэ порядкэ агъэуцугъэу къа-цэхъун фае... «Правосудие» зыфалорэр гъэцIагъэ зэрэ-мыхъурэр, зэфагъэ зыпари зэ-рэщымыIэр джыри къагу-рымылоклэ енгъуа-гъо. Тэрэз, нэфгъуа-зэм къыгъэлъагъо-рэр зымыгъэцIа-гъэм ифэшъуаш пхъашэу пшгъэдэ-кIыжъ ебгъэхъы-ныр, ау... «Свет л гъы жъы м» шхъапырымыкIы-гъэу нэбгырэ тхъа-пша ащ хэунэ-хъоштыр?

ХЪОКIО Разыет, Мыекъуапэ щэпсэу.

— НахьыбэрэмкIэ Дми-трий Медведевым десэгъаштыр. Анахъэу ешъуагъэхэм апае къылуагъэр ары сыгу рыхы-гъэр. Ешъуагъэу рулым кIэ-рысым пстэури ифэшъуаш. Ащ цыфэу лажъэ зымылэхэр, ахэм ежъ игупсэхэри зэрахэ-тхэу, егъэунэхъух. Шапхэхэр зыукъохэрэм пхъашэу пшгъэ-дэкIыжъ ябгъэхъын фае. Къы-

хигъэщыгъэхэр агъэнафэнхэм игъу, ау ащ фэдэ къабзэу Къэ-ралыгъо автоинспекцием илоф-шIагъэ нахь куоу Правитель-ствэм ипащэ зэригъэшIэны-ри, ахэми нахь пхъашэу адэ-зекIонхэри игъо хъугъэ.

ТЫГЪУЖЪ Асхъад, Мыекъуапэ щэпсэу, илгъэс 40 фэдиз хъугъэу рулым кIэрыс.

— Зыпари ямэхъанэп а къылуагъэхэми, нахьыпэкIэ агъэпхъэшагъэхэу зигугъу къа-шIыгъэхэми. Хэукъоныгъэ зы-шIыштыгъэхэм ыпэкIи рагъэ-хъу, ахыщэ зилэр хэкIыжыны. Тэц фэдэ цыф къызэрыкIо-хэр ары хэкIуадэхэрэр. Чэщы-рэ «иномаркэхэмкIэ» къызэ-пэчъэрэ ныбжыкIэхэм зыми зи арилошъурэп, ау сэц фэдэ горэ агъотымэ, илажъ е имы-лажъ амылоу, иджыбэ илгъыр зэкIэри тырахынэу фэхъа-зырых.

Мыхэм анэмыкIэу джыри нэбгырэ заулэмэ гушылэгъу та-фэхуыгъэ. Нахьыбэм ешъуагъэ-хэм пшгъэдэкIыжъэу ахын фаеу дырагъаштэ, ау тазырэу Правительствэм ипащэ зигугъу къышIыгъэхэр игъоу зылы-тагъэр макIэ. Зытетыр къэпIон зыхъукIэ, гъогурыкIоныр цы-нэгъончъэнымкIэ къулыкIум инспекторхэм зэфагъэ зэрахэ-мылгыр ары пстэуми къызкIа-гъэтхыгъэр.

АдэгъушIагъэр
ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэхэм ягъозэрыплъагъ

Шэныгъэлэж-философэу Аульэ Малыч кызыхъугъэр илэс 95-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ конференцием кыратхыкыгъ

Тарихъ шэныгъэхэмкэ доктору, профессору, шэныгъэхэмкэ Пшызэ шьолъыр ыкIи АР-м язаслуженнэ Иофшлэшхуагъэу, АМАН-м иакадемиыгъэу Аульэ Малыч Хысэ ыкIор шэклогум и 8-м, 1917-рэ илэсым кыуаджэу Хыакуринэхъаблэ кы-

шыхъугъ. Еджэнымкэ хэлъ сэнаушъугъэр ыкIи цыфхэмкэ илэ гумэкI-хъупхъагъэр пэсэ дэдэу кээнэфагъэх. Илэс 13 нахьыныбжыгъэп апэрэу лъэпкэ Иофыгъо инэу мышлэныгъэр гъэкIодыгъэным зыхэлэжэ. Ащ кышыкIэдзэгъэу иакъыли, игупшыси, илофшлэни зэкIэ адыгэхэм афэгъэзэгъэу псэугъэ. Краснодар дэткIэлэегъэджэ институтыр кыуухи, физик-математикэу зауэрэ Иоф ышлагъ. 1939-рэ илэсым Дзэ Плъыжыым кIуагъэ. Хэгъэгу зэошхом хэлэжъагъ, дзэкIоллэу ыубли, подполковникым нэсыгъэу заор аухыгъ. Зэо гъогубэ зэпчыгъ, къэра-

лыгъо тын зэфэшъафхэр кыфагъэ-шъошагъэх. Илэс 12-рэ дзэм кыулыкъу шыхыгъ, дзэ академием тарихымыкIэ апшъэрэ гъэсэнэгъэ шызэригъэгъотыгъ ыкIи Сталинград зэошхоу шыкIуагъэмкэ кандидат диссертациер, ыужым докторыцэр кыгъэшъыпкъэжыгъэх. Дзэм кызыхэкIыжыым Адыгэ хэкум кыгъэзэжыгъ. 1954 — 1967-рэ илэсхэм Адыгэ шэныгъэ-ушэтэкIо институтым (АНИИ-м) ипэцагъ. А илэсхэм институтым анахь гъэхъэгъэшлэхэр ышыгъэх. 1967 — 1994-рэ илэсхэм Краснодар политехническэ институтым ипрофессорыгъ, кафедрэм ипэцагъ. Аульэ Малыч шэныгъэ ыкIи научнэ-популярнэ тхыгъэ 400-м нахьбэ иI. Адыгэ лъэпкыым илофыгъохэу кыпышылэхэм, Адыгеир къэралыгъо гъэпсыкIэм фэцэгъэным, лъэпкхэм язэкъошныгъэ шъхафитныгъэм ылъапсэу зэрэщытым яхьыллагъэх итхылэхэу «Адыги» (1957), «Слово о правде истории», «Биография моего современника», «Адыги и русские; второе тысячелетие» зыфиохэрэр. Иакъыл чъэпхыгъэ куукIэ, игулытэ-гупшысэ инкIэ гъозэрыплъэу адыгэхэмкэ щытыгъ, илэпкэ пае шылагъ, Малыч цыфхэмкэ шъыпкъэгъэшхо хэлъыгъ.

ыуж Аульэ Малыч икультурнэ портретэу джэрзым хэшъыкыгъэр Краснодар дэс зэлышлэрэ скульпторэу, Пшызэ шьолъыр ыкIи Адыгеим културэмкэ язаслуженнэ Иофшлэшхоу Владимир Ждановым Малыч псаузэ ышыгъэр кызызIуахыгъ.

Гуманитар ушэтынхэмкэ АР-м иинститут ипашэ шэныгъэмкэ игуадзэу Пэнэпшэ Аскэр Аульэ Малыч ишъышэныгъэ ипычыгъо шъхъалэхэм кIэклэу кытегушылагъ. Малыч иаужырэ тхылэу «Биография моего современника» зыфиохэрэм осэшIу зэриIэр кIигъэтхыгъ.

Иофтхъабзэм игуапэу кышыгушылагъ Аульэ Малыч илофшлэгъугъэу, игупшысэгъугъэу Краснодар кыкIыгъэу, социологиэ шэныгъэхэмкэ докторэу, шэныгъэхэмкэ Урысые академием инаучнэ Иофшлэшъхъалэу Хыагъур Айтэч. Малыч епхыгъэ гукъэкIыжъ фабэхэмкэ конференцием хэлэжэхэрэм ар къадэгъоцагъ.

Урысыемерэ Пшызэ шьолъырымрэкIэ космонавтхэм я Федерацие итхъаматэу Трахъо Энвер конференцием изэхэщакIохэми, ащ хэлэжъэрэ пстэуми зэрэфэрэзэр кыуагъ. Аульэ Малыч ышлэнэу зэрэхъугъагъэр ыкIи ащ фэдэ цыфышхо гъэсагъэр уилъэпкыкIэ уилэныр зэрэнасыпыгъэр ипсалтэ кыхэщыгъ. Малыч иакъыли, ишэни, игулыты — пстэумкIи зэдиштэу зэрэзэхэлъыгъэр, Аульэ лъэпкышхом щыщхэр янахьыжъ кIырыплъыхэу, зэрэщыфшлагъохэр кыуагъ.

Шэуджэн район администрацием ипашэу Хъуажэ Налбый Малыч икIоджэгъухэм ацIэкIэ мыш фэдэ мэфэкI Иофтхъабзэр зэрэзэхэщакIэ «тхъашъугъэпсэу» кыариуагъ, Аульэ Малыч зэрэщымыгъушпэрэр, рэнэу игугъу зэрашырэр, лIэ-

ужыкIэм ар щысэ зэрэфашы-рэр кIигъэтхыгъ.

Научнэ конференцием кыио-тыкIынхэр кыщашыгъ МыекIопэ къэралыгъо технологическэ университетым тарихымыкIэ икафедрэ ипашэу КъуадэкIо Светэ, шэныгъэлэжэхэу, гуманитар ушэтынхэмкэ институтым литературэмкэ иотдел илофшлэшъхъалэу Шъхъэлэхэу Абу, мы институтым бзэмкэ иотдел ипашэу Гыш Нухъэ. Къэгущылагъэхэм зэкIэми Аульэ Малыч цыфеджэгъэ-гъэсэгъэшхоу, шэн зэщиз дахэ зилэу, шэныгъэкIэ псыхъагъэу, цыфхэр зылыщэнхэр, ыгъэдэлонхэр физэшлэкIэу, игушылэ, игупшысэ уасэ хэти фишлэу зэрэгъэпсыгъагъэр кIагъэтхыгъ. Адыгэхэмкэ Малыч гъозэрыплъэу зэрэщытыгъэр ыкIи кызырэнэщтыр кыуагъ.

Аульэ Малыч ыкIоу, тарихъ шэныгъэхэмкэ кандидатэу, «Небо Кубани» зыфиохэр журналэу Краснодар кышыдэкIы-рэм иредактор шъхъалэу Джамболэт гушыIэр зыратым, ятэ фэдэу Хэгъэгу, лъэпкыым апае шылэгъэ цыфхэм ацIэ блэкIыгъэ уахътэм итэу кэпIоным нахьы, псаухэм фэдэу уатегу-щылэныр япэсыгъэу ылъытагъ. ТапэкIэ шылэгъэ нахьыжъхэм ялэуж хэтымыгъэкIуагъэу непэрэ шыпакIэм тыдэлэжъэн зэрэфаер кыхыгъэщыгъ. Ятэ ыцIэкIэ зэхэщэгъэ шэныгъэ конференциер зэрэкIуагъэм зэригъэрэзагъэр, скульптурэ портретыр зышыгъэ В. Ждановым кышэжъэу, гуманитар ушэтынхэмкэ институтым ипашэу Бырсыр Батырбий, ащ хэлэжъэгъэ пстэуми «тхъашъугъэпсэу» кыариуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтэр авторым Иофтхъабзэм кышыщытырыхыгъ.

Шэклогум и 22-м гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ышIэ зыхьырым Аульэ Малыч кызыхъугъэр илэс 95-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ научнэ конференцие шызэхэщэгъагъ. Конференцием хэлэжъагъэх Адыгеим ишIэныгъэлэжхэр, Краснодар кыкIыгъэ цыфгъэсагъэхэу Малыч дэгъоу зышIэщтыгъэхэр, икIоджэгъухэр зыхэтыгъэ купышхоу Шэуджэн район администрацием ипашэу Хъуажэ Налбый зыкIыгъугъэр, Аульэ лIакъом щыщхэр, Малыч ыкIоу Джамболэт иуагъу.

МэфэкI Иофтхъабзэр кызы-гуихыгъ ыкIи зэрищакIэ институтым ипашэу Бырсыр Батырбий. Ащ ипсалтэ шыкIыгъэхэу Аульэ Малыч шэныгъэлэжэ кIодыеу зэрэщымытыгъэр, зэрэобщественнэ Иофшлэшхуагъэр, илэпкэ пае мыпшыжъ гупшысакIоу, диплома-

щыIалэр», «Адыгабзэм изэхэф гушыIалэ», «Очерки истории Адыгеи» (1957), томикл хурэ эпосэу «Нартхэр» кыдэгъэкIыгъэнхэр зэрэзэшIуихыгъэр, ышхъэкIэ ахэм зэрэхэлэжъагъэр. Аульэ итхыгъэхэм сы-

дигъуи лъэпкыым епхыгъэ Иофыгъо кIынхэр зэшIохыгъэнхэмкэ джэуап кыуагъэу, Адыгеим къэралыгъо гъэпсыкIэ илэ хъунымыкIэ, Конституциер тхыгъэнымкэ яшлогъэшхо кызырэкIуагъэр кыуагъ. Ащ

ДИН ИОФЫГЪОХЭР

Тихъаджэхэм нэбгырищ къахэхъуагъ

2011-рэ илэсым ичъэпыогъу мазэ и 20-м кыдэкIыгъэ «Адыгэ макъэм» кызыригъэхъэгъагъэу, Октябрэ революцием ыпэкIэ Джэджэхъэблэ къоджэ цыкIум щыщ нэбгырэ 25-рэ хъаджэ хъугъагъэ. Ахэм ацIэ-алъэкъуацIэхэри а тхыгъэм кыщетIогъагъэхэщ, кыкIэтIотыкIыжыынэп.

Ащ ыуж, Совет хабзэм илэ-хъан, диным упылыныр, улэ-жыныр емыкIушхоу алъытэ зэхъум, хъэджэкIоныр агъэтIы-лбыжыи, а Иофым зэпыуныгъэшхо фэхъугъагъ. Нэужым СССР-штыгъэ къэралыгъо-шхор зэгъырагъэзи, демократи-

ем, бэдзэр зэфыщытыкIэ щы-лакIэм ягъогу тызытехъэм, гу-фит-шъхъафитэу цыфхэр псэ-унхэ, зыфэ диньыри алэжыын алъэкIэу хъужыгъэ. Мэщытхэ-ри кыуаджэхэм адашыхъэхэу аублэжыгъ, хъэджакIохэри Чабэм игъогу техъабыгъэх.

Тарихыым нэрылэгъу кы-зэришIэу, джэджэхъаблэхэр егъашIэми шыIэкIакIэм дэ-бакъохэзэ къахы. Мэщыт дэ-хэщхо чылэм дагъэуцагъ, ыпшэкIэ зигугъу кытшыгъэ тятэж пIэшгъэ нэбгырэ 25-у хъаджэ зышыгъэхэм ялгъагъо нэужым лъагъэкIотагъ. Джэд-жэхъаблэ икIэлэ плугъэхэр апэу Чабэм кIогъагъэхэм ащыщы-гъэх. Ахэр нэбгырих мэхъух. Непэ чIыпIэ зэфэшъафхэм ащэпсэухэми, ащэлажэхэми ахэм ячылэ гупсэр Джэджэ-хъабл. Тигуапэу ахэм ацIэ кь-етIон. ХъутIыжэ Аслъан Мые-кIуапэ щэпсэу, республикэм щызэлышлэрэ псэолъэшI, дин-лэжэ бэлахъ. Тиефэндэгъэ Хъут Хызыр. Непэ тикъоджэ ефэнд кIэлакIэу Дэрбэ Хъамзэт. Зэра-мыку Алджэрые афыпсыпэ-мэ яефэнд. ЦыкIуныбэ (Нэ-хэе) Муслымэт АдыгэкIалэ щэпсэу. ДжармэкIо Руслъан Яблоновскэм дэс.

ГушIуагъор тикъоджэ хъа-джыхымэ джыри бэмьшIэу нэб-гырищ къазэрэхъагъэр ары. Ахэр Дэрбэ Фатим (ПэнэхэскIэ Ацумыжхэм япхъу), Теуцожэ Мос ыкIи БлэнэгъэпцIэ Мурат (Лъэустэнхъаблэ щэпсэу). Апэрэр ыпшэкIэ зигугъу кыт-шыгъэ тикъоджэ ефэнд-хъа-джэу Дэрбэ Хъамзэт ишъхъэ-гъус, тихъэблэ ныс, Iэдэб дахэ хэлъ, динлэжэ хъупхъ. Мосэ динлэжыным лъэшэу зэрэ-пылтым дакIоу, фермер бэлахъ, лэжэкIо-псэуакIу, ашгъэрэ гъэ-сэнэгъэ иI, илэсыбэрэ инже-нерэу Иоф ышлагъ. Нэбгыри-тIури Адыгеим икIи Чабэм кIогъэгъэ купышхом хэтхэу кыэкIожыгъагIэхэщ, кьоджэ-дэхэр, кьош-лахьылхэр афэгу-шIох, хъэджэ мафэ тфэхъунхэу, псауныгъэ пытэрэ шыIэкIэ да-хэрэ яIэнхэу афэлъаIох.

Джыри гушыIэ заулэ кыхэ-дгъэхъожы. Джэджэхъаблэрэ Ленинэхъаблэрэ егъашIэми зы

чылагъэх. 1929-рэ илэсым унэ-гъо заулэ Джэджэхъаблэ дэкIы-жыи, Пшыщэ Iушгъо IутIысхъэ-гъагъэх, чылэгъо цыкIум Ле-нинэхъабл фаусыгъагъ. ЧышIэу кыыхахыгъэр дэхагъэ, дэгъоу щылагъэх, псэуштыгъэх. Нэ-ужым Краснодар псыныгъы-пIэр ашIэ зэхъум, 1979-рэ илэ-сым кызагъэкIошхэм, унэгъо заулэ ячылэжъэу Джэджэхъа-блэ кыэкIожыгъагъ, нахьыбэ-хэм АдыгэкIалэ загъэзагъэу щэпсэух. Ауми зэунэкIошхэщ, зэкъош-лахьылхэщ, зэхэхэщ, зэхэтых, яхъари зэдалэты, якы-ни зэдагъош.

Джары джэджэхъэблэ хъа-джэхэм ягугъу кытшыгъахэу ленинэхъаблэхэу АдыгэкIалэ зыгъэзэжыгъэхэм ащыщхэу хъаджэ хъугъэхэми ацIэ кьетIо-хъунэу зыкIитхъуагъэр. Ахэр Теуцожэ Руслъанрэ Хъут Эду-ардрэ. Тикъоджэдэхэр ахэми арэгущох, ащэгущыкIых.

НЭХЭЕ Рэмзан.

ЗЭФЭХЫСЫЖЬ-ХЭДЗЫН КОНФЕРЕНЦИЕР

ЗыгъэгумэкIыхэрэр кыраIотыкIыгъэх

Общественнэ организациеу Урысыем ипенсионерхэм я Союз и Адыгэ республикэ кьутамэ джырб-лагъэ зэфэхысыжь-хэдзын конференцие илагъ. Ар зэрашагъ Урысыем ипенсионерхэм я Союз и Адыгэ республикэ кьутамэ и Правление итхьаматэу Пэнэ-шъу Руслэнрэ Правление хэтэу, ПенсиейхэмкIэ фондм и Адыгэ республикэ Кьутамэ ипашэу Кьулэ Аскэрбийрэ. Конференцием хэлэжыгъэх Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухумэгъэнымкIэ и Министрствэрэ Роспотребнадзорым иреспубликэ кьу-лыкьурэ ялыкIохэр.

Зэфэхысыжырэ пIалгэм кыкIоцI ашагъэхэм кьатегу-щылэзэ Правлением итхьаматэу Пэнэшъу Руслэн кызыри-гуагъэмкIэ, пенсионерхэм я Союз ичIыпIэ кьутамэ лгэгэпIэ зэфэхьафхэм атегъэпсыкIыгъэу, Урысыем и Президент ихэдзынхэри зэрэдыхэтэу, республикэм шыкIогъэ хэдзын пстэуми чанэу ахэлэжыгъэ. Адыгейм ипенсионерхэм ятIо-

нэрэ олимпиади зэхашгъагъ. Республикэм ит университет-хэр ягъусэхэу компьютеры агъэфедэн алгъэным фэшI пенсионерхэр рагъэджагъэх, купипIэ кычIатIупшыгъ. «Сы-зыщыпсэурэ унэр» зыфиIорэ кампанием хэлэжыгъэхэзэ грантэу кьахыгъэмкIэ сэкъатныгъэ зиIэхэм коляскэхэр, гъэуцъыла-лэхэр, куржыкыехэр кьафашгъ-фыгъэх, Iофыгъо зэфэхьаф-

хэр зэхашагъэх. Джащ фэдэу тинахыжыгъэхэм яшIоигъоны-гъэхэр ыкIи яфитыныгъэхэр кьэухумэгъэхэм ехыылIэгъэ Iофыгъохэу цыфыбэ зыхэлэ-жыгъэхэр зэхашагъэх.

Доклад кьэзышыгъэр кьы-ныгъуабэмэ кьащыуцугъ. Узэ-зэгъын умылгъыгъэхэу ытгы-тагъэхэм ашыщ зыщыкIэгъэ дэдэу шыт тинахыжыгъэхэм Iэ-зэгъу уцхэр зэралэжыгъэхэрэ шыкIэр ыкIи ахэм яфитыны-гъэхэмкIэ шIэныгъэ икьу зэря-мыIэр.

Зэфэхысыжь гушылэм хэлэ-жыгъэх УФ-м ПенсиейхэмкIэ фондм и Адыгэ республикэ Кьу-тамэ ипашэу, Адыгэ Республи-кэм и Кьэралыгъо Совет — Ха-сэм и депутатэу Кьулэ Аскэр-бий, Роспотребнадзорым илIы-кIо, пенсионерхэм я Союз икьу-тамэхэу кьалэу Мыекъопэ рай-он организацие итхьаматэу Б. А.

Адыгэкъалэ, Мыекъопэ рай-он ащылэхэм ялыкIохэр. Сэ-кьатныгъэ зиIэхэм ярайон орга-низацие илIыкIо кьылуагъ еж-хэм ялыкIохэр хамыгъэлажы-хэу пенсионерхэр зэрихыылIэ-хэр кьыныгъохэр хабзэм икьу-лыкьухэм зэрэзэшIуахыхэрэм уезэгъын зэрэмылгъыгъэх.

Кьэгушылагъэхэм хагъэунэ-фыкIыгъэ Iэзэгъу уцхэр, ыкIэ зылыамытыхэрэри зэрэдыхэт-хэу, пенсионерхэм зэралэжы-гъэхэрэ шыкIэм зэримыгъэ-разэхэрэр. ЗэкIэ упчIэу кьагъэ-уцугъэхэм ыкIи мытэрэзыны-гъэу алытагъэхэм джэуап икьу кьаритыжыгъэ псауныгъэр кьэухумэгъэнымкIэ Мини-стерствэм илIыкIо.

ЯтIонэрэ Iофыгъоу зытегу-шылагъэхэр Правлением хэ-тыщтхэр хэдзыгъэхэр ары. ЗыцIэ кьыраIогъэ пстэуми конференцием хэлэжыгъэхэм адырагъэштагъ. Правлением хагъэхыгъэх ПенсиейхэмкIэ фондм иреспубликэ Кьутамэ ипашэу Кьулэ Аскэрбий имы-закъоу, ПенсиейхэмкIэ фондм иIофышIэ нэбгыритIуи: пен-сионерхэм я Мыекъопэ район организацие итхьаматэу Б. А.

Гуринымрэ ПенсиейхэмкIэ фон-дым и Адыгэ республикэ Кьу-тамэ страховой тынхэм пэшэ-ныгъэ адызехыгъэнымкIэ иот-дел ипашэу В. С. Дэгумы-кьомрэ. Урысыем ипенсионер-хэм я 7-рэ зэфэс хэлэжыгъэхэу хадзыгъэх Р. Хь. Пэнэшъумрэ Б. А. Гуринымрэ.

Пенсионерхэм я Союз ирес-публикэ кьутамэ иIэгъэ зэфэ-хысыжь-хэдзын конференци-ем иIофшIэн джащ шыухыгъ.

Ведомствэхэм ялыкIохэу конференцием хэлэжыгъэхэм пенсионерхэр, зыныбжы хэкIо-тагъэхэр тхьаусыхэу яIэхэмкIэ зэрафытеонхэ алгъэныгъэ теле-фон номерхэу кьаIуагъэхэми шыуашытэгъэгъуагъэ.

Роспотребнадзорым:

52-88-33 (кьулыкьум ипашэ-закIэу узэрэфытеоштыр), **52-12-05** (егъэблэгъапIэр).

Псауныгъэр кьэухумэ-

гъэнымкIэ Министрствэ:

52-32-29 (Iэзэгъу уцхэр аIэжыгъэхэнымхэм епхыгъэ IофыгъохэмкIэ), **52-60-11** (Iэзэн IофыгъохэмкIэ).

Пенсионерхэм я фондм и Адыгэ республикэ Кьутамэ ипресс-кьулыкьу.

Адыгэкъалэ ицашIэхэм аIотэжыгъ

Адыгэкъалэ ицэлэапIэ илгъэ-сыбэрэ зычIэтыгъэр «болгар-скэ общежитиекIэ» заджэхэу дэтыр ары. А уахытэм кыкIоцI ащ тычIахэу кыхэкIыгъэшъ, тлэгъуштыгъ, зэхатшIэштыгъ IэзапIэм иврачхэми, техникхэ-ми, медсестрахэми, кьэбзэны-гъэм фэгъэзагъэхэми яIофшIэ-пIэ чыпIэхэр зыфэдагъэхэр, ахэр кьыныгъо зэрэхэтыгъэхэ-ми тыщыгъозагъ. Кабинетхэр икьуштыгъэхэп, а зым врачы-щыр сымаджэхэм ащIагъэ-штыгъэх. Унэм кыкIэщхы-штыгъэ. Ащ фэшI ошхыпсыр кьызырылгъэдэшт шалгъэхэр, лэджэнхэр зэфэдэкIэ джэха-шъохэм ренэу атетыштыгъэх. Дэкъхэр уцIыныштыгъэх, нэ-фынэр кIуасэмэ, кыхэнэжыгъэу, Iоф шыпшIэнкIи шынагъоу шы-тыгъ.

Цэузым ригъэзыгъэхэу кьа-лэм имызакъоу, районым ичы-лагъохэми кьарыкIыхэрэр кьы-зысхэкIэ, тхьагъоп кызыхахэ-штыгъэхэр. Коридор нэзэхэ-бгъуэзэ цыкIоу ерагъэу нэбгы-ритIу зыщызэгъыкIоштыгъэм тезэрэмыгъафэхэу тетышты-гъэх. ТысыпIэр зэримыкьурэм ыпкь кьикIэу чэузым хэтым инахыбэр шытыштыгъэ.

Джы бэмышIэу мыщ тызэ-кIом, пчъэр егъэтыгъэу кьычIэкIыгъ. Апэу тызIуагъэ хулыфыгъэм кьытиIуагъэ IэзапIэр ащ зэрэчIэмытыжыр, ар кьэлэ сымэдэжышым зэрахыжыгъэхэр.

— Илгъэ пчъагъэм, амал зэ-рэщымыIэм кыхэкIэу, ар мы-жыо хылыгъэу тпшъэ илыгъэ, — кьытиIуагъэ кьэлэ сымэдэжы-шым тыкьызэкIом ащ иврач-шъаIэу Дэунэж Нурбий. —

ЦэлэзапIэм иIофышIэхэм алгъэ-кIэ кьамыгъанэу лэжыгъэхэми, сымаджэхэр агъэрэзагъэхэми, а унэжымы икьун кьын чIалгъэ-гъуагъ. Джы мы унэшхор ти-сымэдэжэ кьызыпашIыхэм ащ реанимациемерэ кIэлэцIы-кIухэр кьызыгъэхэу хэрэ отде-лениемерэ кьэтхыжыгъэх, ахэр зычIэтыгъэхэ унэхэр дэгъоу яд-гъэгъэцэкIэжыгъэх, цэхэм яIэ-запIэ тшыжыгъэх. Ащ иIофы-шIэхэми аIотэжыгъэ, ягушIо-гъошху, цыфхэми загъэлэсфы-жыгъэ, тэри тырэхъатыгъ.

Адыгэкъалэ иадминистрацие ипашэу Хьатэгъу Налбый ти-лэпылэгъоу унэхэм ягъэцэкIэ-жыгъэх дэгъоу, акылыгъэ хэлгъэу зэшIохыгъэ хьугъэ. Сомэ мин 600 фэдиз ахэм язэтегъэпсы-хьажыгъын пIуахыгъ. ЦашIэхэм ящыкIэгъэ оборудованиери, Iэмэ-псымэ зэфэхьафхэри афэтIэщыгъэх. Ахэми сомэ мин 300 фэдиз атефагъ.

Тызэришгъэ унэр нэфын, фабэ, кьабзэ, гуIэтыпI. Ико-ридор шыуамбгъо, кIыхыгъэ, ыбгъуитIуагъэ кабинетхэм япчъэ-хэр хэтых. Тэлэгъу тIысы-пIэхэр зэрэхъоири, цыфхэр ахэм зэратесхэри. ТыдэкIи рэ-хьат, мэкъэ Iэтыгъэи зэхэпхырэп, шъхьадж иIоф егъэныгъэ.

IэзапIэм ипашэу икабинет ты-зэрэхэу халат фыжыр зы-щыгъэ кIэлэкIэ нэгъушIо бэрэчэ-тыр кьыштыгъэныгъэ. Зыцэ узыхэрэм зышIагъэхэрэ пхъэн-тIэкIу фыжыгъэхом ис сымад-жэм ифIо-фашIэхэр зыфи-гъэцакIэхэкIэ тизэдэгъушIэгъу етэгъагъэ.

Шэуджэн Вячеслав 2008-рэ илгъэсым Пшызэ шьолгыр кьэ-ралыгъо медуниверситетыр

кьыухыгъ. Адыгэкъалэ цэлэза-пIэм иIофшIэныр шыригъэжыгъэ, 2009-рэ илгъэсым кьыштыблагъэу ащ ипаш, ординатурэри кьыухыгъ.

КIэлэ нэгъуф бэрэчэтым гу-шIом хэтэу кьытфилуатэрэр бэ-дэд. ЧыпIэжымы кабинет зы-щыпIэ нахь шырымылагъэмэ, джы яIэр фэдитIум ехьукIэ на-хыб. Ахэр хъоо-пшаух, нэфы-нэх, зэтегъэпсыхыгъэх.

— Тиврач шъаIэу Дэунэж Нурбий лгъэшэу ыналэ кьыт-тет, — еIо ащ. — Ренэу кьыт-хахыгъэ, тызфэныкьор зэрегъа-шIэ, кьытфешIэ. Амал зэриIэ-кIэ тызигъагъэрэ шыIэп. Ары мыхьугъэемэ джыри мы уна-кIэм тыкьычIэхъажыныгъэ. Джы тыщыкIэгъэ Iэмэ-псымэ-хэр кьытфарегагъэх. Ащ фэ-шыхыат илгъэс пчъагъэхэм тыз-кIэнэцIыштыгъэу, зыцэ узхэрэм зышIагъэхэрэ пхъэнтIэкIу лгъэ-гъэхом афэдэхэу, IэкIыб кьэ-ралхэм кьащашIыгъэхэу шы кьызырэтфаригъэшагъэр. Лгъэ-шэу тыфэраз.

Джащ фэдэу тыфэраз унэр

Шъафэу, гуфэбэныгъэ хэ-лгъэу ацIэ кьесло сшIоигъу рес-публикэ цэлэзапIэм ипашэу ХьутIыжы Марыетрэ ащ игуа-дзэу Тхьакушынэ Людмилэ-рэ. Сэ ськIал, IофшIэныр есэ-гажыгъэ пэт. Ахэр сиупчIэжы-гъух, сIэпылэгъух ыкIи сачы-гугъэу адэжы сэкIо. IэзапIэм иIофшIэнхэр нахышIоу зэхэ-щэгъэхэмкIэ, сымаджэхэм яфIо-фашIэхэр зэрифэшъуа-шэу афэгъэцэкIэгъэхэмкIэ сьнаIэ зытезгъэтыштыгъэ гу зы-лысагъэтагъэр бэдэд.

Зипэщэ IофышIэ купэу нэб-гырэ 20 хьурэм (ахэм ашыщэу 10-р врачых) ищытхэу Вяче-

слав фэухырэп. Хьанэхэу Хьа-рыет шысэтехыпIэу Iоф ешIэ, Пшызэ шьолгыр медунивер-ситетми шырегъаджэ. Анахь опытышхо зиIэхэм ашыщ Ешыгоо МулиIэт. IэзапIэр кьы-зызIуахыгъэм кьышгъэжыгъэ-гъэу цыфхэр ыгъэразэхэзэ вра-чэу шэлажыгъэ. Ахэр ящысэте-хыпIэу Iоф зышIэхэрэ врач-ныбжыкIэхэм ашыщых Мэщ-фэшIу Альбинэ, Шэуджэн Ас-кэр, Пэнэшъу Светэ, Шьон-тIыжыгъэу Светэрэ Муратрэ.

— ТиIофшIэгъухэм ахэтэп мы унэм икьычIэхъажыгъын гъэпсынкIэгъэным дэмыгула-гъэ, хэмылэжыгъэ, — еIо ти-гушылэгъу. — Нэфшъагъом тыкьакIоти, гъолыжыгъэ охьуфэ Iоф шытшIэштыгъ. Шэмбэти, тхьаумафи тIагъэп. Унэхэм псырыкIуапIэхэр ащы-зэгъырытштыгъэх, линолеумыр арытыдзэгъ, плитусхэр, тру-бэхэр, шкафхэр, нэмыкIхэр дгъэлажыгъэх, унэ кIоцIхэр кьэт-тхьакушынэ, кьызылгъыжыгъэх. Джы мэфэ зыбгъушIэ хьугъэу унакIэм тытхьэжыгъэу Iоф шытшIэ. Цыфэу кьытфа-кIорэр бэ. ГьэрекIо нэбгырэ мин 12 фэдизмэ яфIо-фашIэхэр афэдгъэцэкIагъэх. Мыгъи ащ кьышкIэштыгъэ. Сэ пэшэны-гъэу згъэцакIэрэм дакIоу мафэ кьэс сымэдэжэ 30 — 35-мэ ся-Iазэ. Джащ фэд адрэхэри. Iэ-запIэм сменитIоу Iоф ешIэ.

— Адэ джы зи шыкIагъэ шьуйIэжыгъа? — ащ теупчIы.

— ТхьэмкIэ шыкур, дэгъу-кIаеу Дэунэж Нурбий тызэ-тыригъэпсыхыгъэ. Ауми, шы-кIагъэ зымылэ хьурэпышъ, биз-несым пылъ горэм унакIэм чIэхъажыгъагъэхэм адеIэн ыIомэ, джыри зыцэ узыхэрэм тIэлээн хьумэ зэрыдгъэтыс-хьэхэрэ пхъэнтIэкIушхэхэм афэ-дэхэу тIу тигъэгъотыжыгъэ лгъэ-шэу тигопэшт.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтыр IэзапIэм кьышты-тырахыгъ.

Нарт кІуачІэ зыхэлъыр уинсалъ

ХЪУНЭГО Нурет

КІэрэщэ Тембот ехылаагъэу сыгу къэкІыжъхэрэр

ТичІыгуи, тшуашъуи,
жъэу тэ къатици,
ЩыІэныгыи ухъугъэищ ащыиц.
Укъыддэуищыицт о неуици...
Лъэпкъ гъаашІэр зигъаашІэу,
КІэращыр!

Сицыхъэишхуи зытемилъыжъынэу,
Джээнэтыпчъэр Іусэхы фэдэу апэу,
СигуиІо-гумэкІи симыбгынэу,
Сыгу илъыр есэгъажъэ стхынэу.

Зыфэдизы хъуцтыри сымыиІэ,
ЗэрэмытхыгъошІур зэхэсэиІэ.
Ау тхэкІошхом пае псэлъэ гъаашІо,
Къыицылоным фаблэ сыгу имашІо.

СиІэрэп джыри ублапІэ
фэсиІыщтыр,
Сымыгъуащэу
акъылэу хэслъхъащтыр,
Епэсыгъэу ар зэрэгъэпсыщтыр,
СынысакІэ насыны фэхъуцтыр...

УишІуиІэу къыстенагъэм ипэгъокІэу,
УицІыфыиІыкІагъэр гум имыкІэу,
УзгъэлапІэу укъурІаны папкІэу,
Хъарыф пэпчъ мыщ цысэупкІэпкІы.

ТхэкІо Іушыр, бэрэ сыогупшысэ,
Зэгъэтишэн сымыиІэу о уицысэ.

(Поэмэм къыхэхыгъ)

Аиц фэдэ насыпкІэ къыотэн,
ЗылъэкІыгъэр уянэу къычІэкІын.

КІоуІэ лыеу сакІыб укъыдэтэу,
АкъылкІэ шъэфэу укъысатэу,
УинсэукІэ шъуашэ нэгум кІэтэу,
КъэсэгъаашІэ дунаеу сызтетыр.

СыолъІу, усэр зыфэхъыгъэр,
Зилъэжыгъэ гъэбэжъоу къэнагъэр,
Зэрэуицхъагъэу акъылэгъу,
Укъысфэхъумэ сыфэхъун кІоуІэгъу.

Амал икъоу сызыфэмыхъужьымэ,
Огуи, чІыгуи о сащылъыкІын.
УиІофшІаІэ сыгум къэкІыжъымэ,
Сикъабылыищ, ІэныІэгъу ухъун.

Кавказ къуишъхъэ ижъ Іэгъэу къабзэ
Тэ тыицІэми къызэрэтлъыІэсэу,
О уицІэмэ-бжъымэ сигъэгъуазэу,
Къыстырехъэищ, охъу ІэныІэгъу.

Ом идахи, цІыфы зэхъаишхуи,
Лэбэ нэпкъ Іут къэгъэгъэ куаши.
Тэ сыплъэми о уахэсэлъагъэ —
Укъысфэхъу аицкІэ ІэныІэгъу.

СыпкІэрысэу сынэгу кІэкІыгъэхэр,
Хъишхом ычІэ цычІыхъэгъэ къухъэхэу,
Сэ сыгуиІэ чІыфэу цызэтелъых.
Ау къыхэкІы хъишхор уалъэу-уалъэу,
ЧІэм чІэлъыгъэр
нэпкъым къырикІылІэу...
... Щезгъэгъээн сиусэ уицІыфыгъэ...

УицІыфэу цІыфмэ уахэтмэ,
Сыдэу ар насыныгъ.
Уахэмытхыжъми, уалъытэмэ,
ОркІэ ар цыІэныгъ.

Уигулытэ псынэпсы къаргъомэ,
Уигупшысэ чыжъэу лъэІэсмэ,
Нартмэ акІуачІэр уинсалъэмэ,
Сыд ар зымыуасэр!

Уитхыгъэхэр дышъэ хъарыфмэ,
Дунаем о уцагъаиІомэ,
УишІуиІэ тыкъегъэбжъыиІомэ,
Сыдым ар ымыуас!

ПкІэнтІацэр натІэм тырикІэу,
ІэплъэкІ чэсэимкІэ ар плъэкІэу
Цэрыцэу псалъэр къэпшыпэу,
Сапашъхъэ уис о непи...

КъанІорэм сынаІ темыкІ,
МымакІэу сыбдэгумэкІы.

Сыфаеп зи сІэпызынэу,
Зы хъарыфи аиц хэгъэгъынэу.

Сыоплъыищ, утхэкІо Іуи,
Гугъэ нэфыр гум лъыбгъэІэсэу.
Дэхагъэр гуишысэ купкІэу,
Уишъаишъэхэр рыбгъэкІэракІэу.

УигъаашІэ зыдэбгъэиІэгъэ,
ТысыпІэ шъабэр уикІас.
Чыжъаплъэм нитІур стыгъэу,
ГукІэ уепсалъэ уигъусэм.

Аддоуцъчы ягугъуи,
ЯгуиІуагъуи укъегъэгъэфы.
Нэпсыцэр нэкум къечъагъэу,
Синэплъэгъу пчъагъэрэ укъефэ.

Чы къатыр зэпырыбгъазэу,
Гупшысэр шъхъэм цызоохъэ.
Зэманэу тлъэпкъ зэпчыгъэр,
Чэтанэу тхъапэм къытехъэ.

ТиІагъэп ыкІи тиІэцтэп,
Щэчалъэу узыцъчын.
Къэхъугъэп ыкІи къэхъуцтэп
Уиталант зымылъэпІэн.

Шъыпкъагъэу, къэбзагъэу пхэлъым
Цыфмэ уасэу къыфаиІырэр,
Чым дышъэр зэрэчІэмыкІуадэу,
Ахэлъыцт лэиІэгъухэм мыкІодэу...

КІэлэеджэкІо шъуашэр игъоу альытэ

Мазэ фэдизкІэ узэкІэлэбэжъмэ Ставрополь краим ит къуаджэу Кара-Тюбе зыфилорэм дэт еджапІэм чІэс пшъэшъэжъыехэм хиджабыр (ынатІи, ышъхъаи, ыпшъи зыухъумэрэ шъхъэтехъу) атехъуагъэу еджапІэм къычІимыгъэхъанхэу пащэм зэриІуагъэм быр-сырышхо къыпыкІыгъ. Пшъэшъэжъыехэм янэ-ятэ-хэмрэ а чІыпІэм имуфтирэ прокуратурэм тхагъэх, зэрэхъу хабзэу, къэбар жъугъэм иамалхэм яшъып-къэу а Іофыр зэрагъафэу рагъэжъагъ.

КІэлэеджакІом ишъуашэ къызаугупшысыгъэм къыше-гъэжъагъэу зы Іоф горэ ренэу къыпэкІы, ащ тегушыІэхэу, зэ-блахъоу мэхъу. Илъэси 180-кІэ узэкІэлэбэжъмэ, апэрэу Уры-сыем еджапІэм ишъуашэ къы-щыхахыгъагъ. А лъэхъаным а І-рэ Николаир пачгыхъэу шы-тыгъ. Ащ буж тфэуцугъо шъуа-шэм итеплъэ зэрахъокІыгъ. 1886-рэ илъэсым пшъэшъэ-жъыехэм яшъуашэ агъэнэфагъ. УблэпІэ классхэм арысхэм апае шхъонтІэ чІыпІэу, ашъгъ-рэ классхэм апае хъапІэу, гу-рытхэм — шхъонтІэ кІыфэу шъоохэр къыхахыгъэх.

Революцием буж, 1918-рэ илъэсым, шъуашэр шымыІэ-жъынэу ашІыгъ, етІанэ 1949-рэ илъэсым ащ икІэрыкІэу къыфэ-кІоужыгъэх. Я 80-рэ илъэсхэм еджапІэхэм шъуашэр нахъ Іэ-пэдэлэл ашІыгъ. ЕтІанэ я 90-рэ илъэсхэм аІэпызыжъыпагъ. УблэпІэ классхэр кІэлэгъа-джэхэм тІэкІу агъэдалоштыгъэ-хэм, апшъгъэр классхэм арыс кІалэхэм и пшъашъэхэм ар ащыгъынэу фэагъэхэп. Пшъа-шъэхэм ащыгъын дахэу яІэр еджапІэм къыщагъэлъэгъонэу

амал зэрамыІэм еуцуалІэшты-гъэхэп. КІалэхэр джинс дэгъу-хэм футболкэ гъэшІэгъонхэр апылхъэу еджапІэм къэкІонхэу фэагъэх. Ау шъуашэр зыщы-мыгъхэр урокхэм ачІагъахъэ-штыгъэхэп. Ядэж агъэкІожъ-хэти, сыхъат зытІу хэзынхэрэ-ри, еджэгъу мафэр зышІокІо-дыхэрэри къахэкІыштыгъэх.

Джы мы аужырэ илъэсхэм, нахъ тэрэзэу къэпІон хъумэ, 1992-рэ илъэсым къышегъэ-жъагъэу Іофыр шъхъарытІуп-цэу, шъхъадж зыфаемкІэ еджа-пІэм макІо. Джы Ставрополь краим къышыхъугъэм еджа-пІэм ишъуашэ тегушыІэнхэ фаеу ышІыгъ. ІэкІыб къэралы-гъохэр пштэхэмэ, Англием, Японием, Кубэ, Корее къэралы-гъуиІтІум, Индием, Ирлан-дием ыкІи нэмыкІыбэм еджэ-кІо шъуашэр ащашыгъ. Авст-ралием ит еджапІэ пэпчъ ежъ ишъуашэ къыхехы. Тыркуем зы шъуашэ къышыхахыгъ, ау еджапІэ пэпчъ ащ ышъо зэфэ-шъхъаф. Америкэм изы штат шІокІ имыІэу шъуашэр ащы-гъынэу ащыщыт, адрэ штатхэм ащышымыгъми хъуцт.

ЕджапІэм ишъуашэ икыхэ-

хын министри, депутаты, аужым Урысые Федерацием и Пре-зидентэу Владимир Пути-ным нэсыжъэу тегушыІагъэх. Къэралыгъом ипащэ зэри-лътэрэмкІэ, кІэлэеджакІохэм яшъуашэ зэрэхэгъэгоу зэфэдэу ащышымытми хъуцт, ащ икы-хъын чІыпІэхэм ащызэшІохы-гъэмэ нахъышІу.

Субъектхэм яминистерст-вэхэм унашъо ашІэу, еджапІэ-хэм зы шъуашэ яІэным улэоу къыпыкІыштыр ежъхэм апшъэ ралъхъажъмэ нахъ тэрэзэу бэмэ альытэ.

Сыдигъуи шъуашэм цІыф-хэм азыныкІо дырагъаштэ-штыгъ, игъоу альытэштыгъ. КІэлэеджакІор зыщапІурэ уна-гъом гъотэу иІэр ащ къыхи-мыгъэшъэу, зэкІэ зэфэдэ ешІэу бэмэ альытэ. Ащ дырагъа-штэ еджапІэхэм япащэхэу гу-щыІэгъу тшІыгъэхэм. Ау шъуашэм ишІын улэу къызэ-рэпыкІыштыри къыхагъэщы.

Ирина АНДРЕЕВА,
Мыекъопэ гимназию
N 22-м ипащ:

— Джыдэдэм гимназием щеджэхэрэр ежъхэр зэрэ-фаеу фэпагъэхэу еджапІэм къэкІох. Ау ящыгъын къэбзэ-ным, санитар шапхъэхэм адиштэным тылгъэлъэ. Ары еджапІэм и Устав зэритха-гъэр. Тэ тыфитэп кІэлэ-еджакІом ащыгъынэу къызы-цилгъэщтыр зыфэдэр етІо-нэу. Шъыпкъэ, сэ сыфэагъ еджапІэм ишъуашэ хэушъхъа-фыкІыгъэнэу. Ащ кІэлэеджа-кІохэр, унагъом игъот емы-лътыгъэу, нахъ зэфэдэхэ еишІы.

Мы Іофыгъор субьектхэм ашъэ ралъхъанэу зэралорэм сыщыгъуаз, ау ар Іоф къы-зэрыкІоу цытэп. Мыщ улэоу къыпыкІыштыр субьектым ибюджет ыпшъэ рилъхъа-жъыгъэмэ дэгъугъэ.

Хиджабхэм яхъылаагъэу

къэпІон хъумэ, тэ тиеджапІэ анахъ инэу Мыекъуапэ дэт-мэ ащыиц, ау аиц фэдэ шъхъэ-техъо техъуагъэу зыпари къаІорэп. Гимназиер свет-скэ еджапІ, арыищ, аиц иша-пхъэхэм ялътыгъэу кІэлэ-еджакІохэм зафанэ.

ЛІЫШЭ Люс,
Джамбэчыи игурыт
еджапІэ ипащ:

— Тэ хиджаб зытехъуагъэ тиеджапІэ къаІорэп. Ти-къуаджэ аиц фэдэ унагъо дэ-сэп. ЕджэпІэ шъуашэм ехъы-лаагъэу къэпІон хъумэ, аиц сэ десэгъаишэ, сыда пІомэ кІэ-лэеджакІохэр аиц нахъ зэфэ-гъадэх.

Алла КАЛИНИНА,
Красногвардейскэ
районимкІэ селоу Белэм
игурыт еджапІэу N 4-м
ипащ:

— Тэ тиеджапІэ чІэсым ипроцент 80-р курд. Ау зы-пари хиджаб техъуагъэу къаІорэп. Ахэр зыхэххэм къахэцхэрэп, пшъашъэхэм джынсхэр ащыгъых, кофтэ цІыкІухэр апылтых. Ау ахэм янэ-ятэхэм къафадэрэп аны-бэхэр къыдэцхэу кофтэ кІа-кохэр ащыгъэу къэкІонхэу.

ЕджапІэм зэфэдэу фэпа-гъэу къэкІонхэм сэ мэхъанэ есэты. Шъуашэм кІэлэцІы-кІухэр нахъ зэхэцхэ, зэфэдэ еишІы. Шъыпкъэ, унэгъо зы-рызхэм ар къахъылгъэкІыицт, ахэм хабзэр къадеІагъэмэ дэгъугъэ. Сэ Ростов сызы-цІэп, лицей заулэхэм сачІэ-хъагъ. Ахэм ачІэсхэм еджэ-кІо шъуашэ ащыгъ. Кофтэ фыжъым шІуцІэу кІэпхын е-гъончэдэж пыль. ЗэкІэми гъуа-пэ пымытэу шэкІ цыбзэп-къым хэдыкІыгъэ кІыІутель-хэр ащыгъых. Ахэм атетхагъ лицееу зыцеджэхэрэм иномер.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сыкызытегушылэ сшоигъор ицыклугъом кы-
щегъэжъагъэу сэшлэ, чылэмкӀи сигъунэгъу,
Тбилиси тыщеджэ зэхъуми шъэогуу гупсэ ты-
зэфэхъугагъ, джыри бэрэ тызэлӀкӀэ,
гукъэкӀыжхэм тахэтэу тигушылэ зедгъэукӀы-
хъэуи кыхэкӀы. ЕтӀани ышлэрэр бэшъ, бзэ-
ми, литературэми, философиemi, юриспру-
денциemi, фольклорми, политикэми таха-
хъэу мэхъу, еплъыклэу афырилэм сызылӀпе-
щэшъ, сезэщырӀп, сыгу етыгъэу седзӀу. Ар
Бэгъэдыр Айдэмыр ары. Мы лыр ти Адыгэ
Республики, Краснодар краими, Грузиemi
цыфыбэмэ ащызэльашлэ, ау сэ гъэзетым
игугъу кыыщышлынэу зыкӀисхуьхагъэр ащ
ицылӀкӀэ—гъӀпсыкӀэ дахэ кытӀкӀэхуьхэрэ
ныбжьыкӀэхэм щысэ афэсшлын сэлӀошъ ары.

**Айдэмыр
шыпкъагъэ зиІэ
лэжъэкІошху**

Бэгэдыр Айдемыр Ибра-
хымэ ыкѳор лѳы икѳугъ зы-
фалорэм фэд (ыныбжэ илѳэс
70-м tlĕkly кѳехуѳгъ). Бжы-
шлѳ, хэлѳтыкѳыгъ, клѳлашѳо зы-
рѳтет. Бгы псыгѳо ишыгъ, гу-
шлѳубзы, зафѳ, шѳыпкѳало, цы-
жѳэшлѳгѳу, шѳхѳогѳуалѳп, жѳѳзѳ
дахѳ лѳулѳ. Гѳуэзѳгѳухѳми шѳѳ-
огѳухѳми ыгу афѳихѳгъ. Шѳорѳм
кѳѳѳдѳлѳуныр икѳлас, кѳѳпѳуагѳѳм
ѳжѳ епѳтыкѳлѳу фѳырилѳри шѳхѳа-
клѳ кѳѳуимыхѳу зѳрѳзѳхѳуи-
гѳжѳшлѳыклѳыштѳым ыналѳ тыре-
гѳѳты. Зыгорѳклѳ уѳѳлагѳѳми,
фѳызѳшлѳкѳырѳмклѳ кѳѳогѳанѳ
илѳп, узѳрѳѳѳѳѳѳѳѳм уфѳыклѳ-
гѳжѳѳѳжѳыштѳп, лѳѳыр шлѳу
ѳлѳѳгѳу ыклѳ зыфѳагѳазѳрѳр
шлѳныгѳѳѳрѳ лѳпѳлѳсѳныгѳѳѳрѳ
фѳырилѳу зѳшлѳухѳ. Сѳмѳркѳѳ-
ушлѳлѳу шѳымытѳи, сѳмѳркѳѳ-
ур икѳлас, сыд фѳѳдѳ куп хѳбгѳѳ-
хѳагѳѳми укѳыгѳѳзукѳытѳжѳы-
штѳп. Лѳѳѳпкѳ жѳхѳдз илѳп, амал
горѳ кѳѳѳнѳжѳыгѳуу цѳыф ыгу
хѳгѳѳѳѳѳштѳп.

Хякурынэхьаблэ Бэгъэдыр лъэпкъэу шыпсэурэр бэп — унэгъуипшл мэжъуми ары. Ахэм ащыцзэ сэ сицлыкIугъом сшлэ-щтыгъэхэр Саусэрыкьокъо зэ-шитфыр ары — Джамболэт Ибрахым, Мыхьамод, Якан, Нэнау. ЗэкIэри лэжэкIошхо-щтыгъэх, чыгхэтэ дэгъухэр, адрэ ягъунэгъухэм къахэхшэу, ялагъэх. Бэгъэдыр Ибрахымэ икIэлэ аныхыкIэ Айдэмыр фа-усыгъагэ Айдэмыркъан фэдэу цIэрыIо хъумэ ашIоигъоу. Ай-дэмыр еджапIэм зычIэхьа-гъэмрэ джы кызынэсыгъэмрэ азыфагу, сьд фэдэрэ бгъукIэ укъекIоллагъэми, Саусэрыкь-окъомэ анапэ тырихынэу зекIуа-гъэп. Гъогу кыкIулгъэр кы-зэрыкIо фэд, ау цIыфы пэпчэ ищыIэныгъэ гъогу зыгорэ кIэу теплэгъонэу гъэпсыгъэ. Арыш, ащ тырыплъэн. 1956-рэ илгъэсым ащ Махмэгъэ гурыт еджапIэр дэгъоу квеухыш, къалэу Тбилиси макIо. 1963-рэ илгъэсым диплом плъыжкIэ кышсеухы ЛэжэкIо Быракъ Плъыжым иорден зыхъэу Грузиэм имэкъу-мэщ институт-зу Тбилиси дэтыр. Мыщ шIэныгъэ дэгъу кышчырати,

инженер-механик сэнэхбат илэу кычычлэклыг. Мы институту кызыеухым дзэм ащи, илэзситло шытхуыцхэр илэхуу кыулыкбур кыыхыг. Быбырэ аппарат-хэмкИ инженер-лейтенант хуыгуэу ичылэ гупсэ кыыгэзз-жыыг. 1965-рэ илэзсэу кыулыкбур кызычкыжыгыгэм Шэуджэн районым анэх колхозышхоу итыгэуу я 22-рэ партсездым ыцИ зыхыштыгэм инженер шхьалэу ашти, 1968-рэ илэзсым нэс хьалэлэу шылэжыаг, техникэу колхозым илэм зэрэхигэхьоштым пылгыг, хэкьутыкыгэз афэхшыгэми, псынклэу аригэз-шлыгыштыгэх, кыызты-ригэуцоштыгэхэл.

1968-рэ ильгэсым ичъэпы-огъу мазэ кышыгегъэжъагъэу 1974-м имэзае нэс Шэуджэ районым шылэгъэ «Сельхоз-техникэр» дахэу зерищэу итхэмэагъ. Ащ шэлэжъэф мэкуэмэз техникэу районым ишык-лэгъэштыр икыоу къаригъэо-ллагъ, механизаторхэри, рай-оным илэшхъэтетхэри Бэгъ-дыр Айдэмыр илофшлакэкли, ицфыгъэккли фэрэзагъэх, ищытху алоу бэрэ зэхэхы-щтыгъ.

Ишэньгыг, иофышлэ зשא-
кли, ицлыфыгы зынэсыхэрэм
лпыплээхэрэ хэку Іэшхъ-
тетхэм Айдэмыр 1974-рэ илэ-
сым имэзае Красногвардейскэ
районым ит чылэу Улапэ дэт
колхозоу «Кавказ» зыфио-
цтыгъэм тхьаматэу агакло. А
колхозым тхьаматэагтор шызэ-
рихъэу 1982-рэ илэсым ибэ-
дзоогъу мазэ нэс щэлажэ.
Илэсийм кыклоцл улэпэ кол-
хозоу «Кавказым» игъэхьагъэ-
хэм зыкъаригъэлэтыгъ, колхоз-
ым ежэ Бэгъэдырми ацлэ шлуклэ
чыжъэу Іугъ. Гъэхьэгъэ инхэр
колхозоым зришлэгъэхэм пае
1976-рэ илэсым ащ илэжыа-
клохэм бгъэхалхьэхэр къафа-
гъэшшоагъэх, шытхъу тхылъ-
хэр, шлухафтынхэр къараты-
гъэх, ежэ тхьаматэми Лэжэкло
Быракъ Плыжыым иорден
лэапли кыраты. Цыфэу зы-
длэжыагъэхэм агъашлоу ахэ-
тыгъ, джы кызнэсыгъэми ула-

пэмэ узагукIэкIэ, фэразэхэу ягукъэкIыжымэ ыцIэ кьахагъафэу зэхэхыхь.

1984-рэ ыкйи 1992-рэ ильэс-хэм Бэгъэдыр Айдэмыр Юфщешлэ квалэу Краснодар шы-зэхашэгъэгъэ шлэныгъэ-ушэтэ-кйо системэу «АИУС-АГРО-РЕСУРСЫ» зыфалощтыгъэм. Агрокосмическэ ушэтынэу программэу «Нива» зыфиюштыгъэм гъэхъагъэхэр зэрэшишы-гъэхэм пае Айдэмыр академи-кэу М. В. Келдыш ыцкйкэ агъэ-нэфэгъэ медалыр кыфагъэ-шъуашэ.

1992-рз ильэсым кышегэ-
жыагэу 1995-рз ильэсым игэ-
тхэп мазэ нэс Бэгэдыр Айда-
мыр республикэм мэкэу-мэ-
щымкIэ иминистрэ иапэрэ гуа-
дзэу Ioф ышлагэ. Ащ буюж
1997-рз ильэсым имэлылгэгэу
мазэ нэс, Адыгэ Республикэм
экономикэмкIэ иминистрэ иапэ-
рэ гуадзэу шытыгэ, етIанэ
«Межрегионгаз» зыфилорэ ком-
паниеу Адыгеим шыэм игене-
ралнэ пашэ иапэрэ гуадзэу
агъаIo. 2004-рз ильэсым
«Адыгэ Республикэм изаслу-
женнэ экономист» зыфилорэ цIэ
лбапIэр кыфагэгэшгуашэ. А
ильэс шыпкIэм класснэ чинэу
«Адыгэ Республикэм икIэрал-
лыгэо упчIэжыгэу» зыфилорэ
кыффаусы. Ильэсрэ, 2006-м
игэтхэпэ мазэ шегэжыагэу
2007-м игэтхэпэ мазэ нэс, гъэ-
стыныпххэ-энергетическэ ком-
плексым фэгэззэгэ IoфхэмкIэ
Адыгэ Республикэм и Прези-
дент иупчIэжыгэу Ioф ышлагэ.
ЗэрэтIэгэу, зшIохыгэн фэе
зигэ Ioфыгэомэ апэIуадззэ
IэнэтIабэ зэблихугэ, ау тыдэ
агэгIуагэми, ежэ исэнэхбат
епхыгэ Ioфых ыгэгэцакIэшты-
гэхэр ыкIи зэрэшыгугыыхэр
рр кыгэгэшпыпкэжыкыз лэ-
жыагэ.

Мыш дэжым кышшылогъэн
 фае ащ йофэу зэшуйыхэрэм
 адакю ишлэныгъи зэрэхигъа-
 хъоштыгъэр. 1986-рэ илъэсым
 игъэтхпэ мазэ ащ экономикэ
 шлэныгъэхэмклэ кандидатыцлэр
 кегъэшыпкэжъы. Шлэныгъэ
 йофшлэгъабэ ежэ исэнэхатклэ
 етхышъ, кыхейутхы. 1998-рэ

илъэсым кышгэгъжыгъэу
джы кызнэсыгъэми Мыекъ-
пэ къралыгъо технологическэ
университетым доценту шэла-
жэ. Ахэм адакIоу Айдымыр
апшэрэ юридическэ шIэныгъэ
зэригъэгъотыгъ, ащкIэ IофшIа-
гъэхэри кыхиутыгъэх. Къэра-
лыгъо Iофхэр зэрихъэхэ зэхъум
а юридическэ шIэныгъэхэри зэ-
римыгъэгъотыхэмэ мыхъунэу
хъугъагъэ.

Мыш фэдиз Иофхэр ыпшгэ зэрэдэклэу, уахтэр фэмаклэми, бын дахэ ыпшугэ, адыгагэ ахэлэу зэклэ ильфыггэхэр (ахэр нэгбыгын мэхьух), ыггэсаггэр. Ёшлэхыгьэл Ёдэбрэ нэхыйгэ ялэу, цыфышлүхэу бггэсэнхэр, ау ар Айдэмыр физэшлукыгг. Аш иклэлэу Азэмэт Америкэм компьютерхэм япрограммэ зэхгэуцоггэным пылэ Иошлэлэу шылэм шэлэжэ.

Мыш фэдиз гэхъяагэ зэри-
лэзи, синьбджэгу ахэм ягугу
кыышлэу зэхэсхыгэп. Бэмы-
шлэу Хыакурынэхаблэ юбилеу
щыреклоркыгэхэм яхыылэгэ
зэхэхэм сышылагэти, ащ
кыыщызлэуахырэ музени сы-
члагы Айдэмыр ищылэныгэ
тхогу кыизыотыкырэ тхыгэу
чалыхагэм сызыхэплээм
сигэгүшхуагэ.

Тбилиси дэт апшгэрэ еджэпэ зэфэшхьафхэм ташеджэщтыгъэми, тхьамафэ горэм (сэры, Бырсыр Батырбый, Абрэдж Ачэрдан) тызыщыпсэурэм кэмыклоу кыхыхигъэклыштыгъэп. Ишъэогу хьалэл хьугъэхэу, еж деджэщтыгъэхэу Дэхъужь Къэпльанрэ (Пшычуу шыщыгъ) Хьут Хьисэрэ (Гъобэкуае шыщыгъ) игъусэхуэ IугушлукIхуэ кызыпфакIохэкIэ, инэу тагъэгүшлоштыгъэ, тшыхэр кытхэхьагъэхэу кытшыхьуштыгъэ. Айдэмыри, Къэпльани, Хьиси зын кыльфыгъэм фэдэхэу шIу зэрIыгъуштыгъэх, тэри джаш фэдэу тафышты хьугъагъэ. Тэ типуп джыри зы кIэлэ шлагIо — Дъчэ Мурат, проектнэ институтым шеджэу, Мамхыгъэ шыщэу Айдэмыр кыхыхищгъагъ. Ахэм экIэми а зы илъэ-сым (1963-рэ) апшгэрэ еджапIэхэр кызэдэтыхыгъагъэх, хэти исэнэхьаткIэ Iоф ышIэнэу тызэбгырыкIыгъагъ. Адыгэ хэкум шыцэлхалэхэу лэжэ-кIошхо ахэр экIэ хьугъагъэх.

Бэгзэдыр Айдэмыр ктулы-
кюр кыуухи 1965-рэ илгэсым
тичылэ кыизеггээжым зы-
ккыс/иуиыаки ккыси/иогаагъ:
«Нухъ, Тбилиси тышеджагъэ-
ху тызэшэоугухэм илгэситгу
тешлэ кэс тызэлү/эмэ хэд-
гээунэфкы/ээ тш/ымэ сидэу
уеплыр?» Дезгашти, ыпшэ-
клэ зиггугуы ккэсш/иыггэмэ
Хэут Юри (Гъобкэуае щыц)
ахэтэ илгэситгу тешлэ кэс,
тхэамафэ горэм тедгэфэти,
тызэлү/иштыгъэх.

Джащ фэд сишгъэогъу Айдымыр. Джыри джа зэрэцфышлоу лэнэтлэшхохэм зэрамыгъэклокыгъуу къэнжыгыгъэш, псауныгъэ пытэ илэу, ныбжьыклэхэм щысшлэу афэхъоу, ибынхэм хяяр ылгъэгоу бэрэ псэунэу сфылъяло.

ГЪЫЦ Нухь.
Филологие шІэныгъэхэм-
кІэ доктор.
Сурэтым итыр: Бэгъэдыр
Айдэмыр.

Ямэфэкл
ипэгьоклэу
зэхашагь

Адыгэ Республикэм ихыкум системэ иЮфшэн зыфэдэм ыкIи зехифырэ Юфыгыдохэр цыфхэм нэрыльгэгъу афэшIыгъэным афэгъэхыыгъэ пресс-конференцие джырэблагъэ зыхашагъ. Ар Адыгеим и Апшгъэрэ хыкум загъэпсыгъэр илъэс 90-рэ зэрэхгъурэм къыдыхэлъытэгъагъ. Юфтхыабзэр зеришагъ АР-м и Апшгъэрэ хыкум и Тхьаматгъу Трэхъо Аслъан.

Хыкум системэм епхыгъэ къэбары цыфхэм ик'оу алъыгъэлэсыгъэным мэхъанэшхо зэригъэ ипэублэ псалъэ ащ къыщыхигъэщыгъ. Хыкумымыр обществэмрэ ызфыщытыклэхэр зэлухыгъэу шытынхэ зэрэфаем къык'игъэтхыгъ. Ащ къызэриуагъэмк'лэ, хыкум къулык'ухэм ялофш'лэн зэрэзхашэрэм, унаш'оу аш'ыхэрэм цыфхэм зашагъэгъознымк'лэ амалыш'лэхэр джырэ лэхъан шылэх: Интернетыр, электроннэ шыклэхэр, нэмыклэхэри. Джащ фэдэу хыкумым лофыр зэхифы зых'ук'лэ, журналистхэри хэлэжбэнхэ амал шы. Бэмыш'лэу зэгъэш'ужь юстициемк'лэ институтыр загъэпсыгъэр илэсыпш' зэрэх'угъэр хагъэунэфык'ыгъ. Къэлогъэн фае Урысые Федерацием исубъектхэм иапэрэхэм ащыш'эу 2000-рэ ил'эсым зэгъэш'ужь судяххэм яхыкум участкэхэр Адыгеим зэрэзхишагъэхэр. Ахэм яш'луагъэк'лэ цыфхэр зыгъэгумэк'лэр лофыгъохэр дэгъэзыжыгъэхэ мэх'ух.

«Адыгеим ихыкумхэм аныбжь ильэс 90-рэ мэху» зыфиорэ творческэ зэнэкьокьоу республикэм ижурналистхэм азыфагу шыкIуагъэм изэфэхьысыжьхэр пресс-конференцием шашыгъэх. Анахь IофшIэгъэ дэгъоу кыяхагъэщыгъэхэр зыхэхэм шытху тхыльхэмрэ шIухафтынхэмрэ афагъэ-шыошагъэх. Джащ фэдэу мы ильэсым апэрэу гурыт еджапIэхэм яапшгъэрэ классхэм арыс кIэлэ-еджакIохэм ыкIи Адыгэ ктэралыгъо университетым иапэрэ курс шеджэрэ студентхэм азыфагу шыкIогъэ зэнэкьокьуми икIэуххэр зэфахьысыжьыгъэх. ТекIоныгъэр ыкIи хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр кыдэзыхыгъэхэм Трэхьо Аслъан афэгушIуагъ, кьалэжьыгъэ шIухафтынхэр аритыжьыгъэх.

КИАРЭ Фатим.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Гуфэбэныгъэм
узэфещэ

ТелефонкІэ къатыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсыр» Баш-кортостан щыкІогъэ фестивалым хэлэжъагъ.

Художественнэ пащэу М. Къулэм къызэрэтиуагъэу, «Налмэсым» къалэу Уфа, нэмыкІхэм концерти 4 къащитыгъ. Мы мафэхэм Башкортостан къыщесыгъ, шычыІ. Бысымхэм ащ пае къамыгъанэу тиансамблэ цІэрыІо иконцертхэм ягуапэу яплыгъэх. Гуфэбэныгъэу тиартистхэм ахэлъыр Башкортостан щыпсэурэмэ якъашъохэмкІэ альагъэІэсыгъ.

БэмышІэу Башкортостан иартистхэр Адыгеим шыагъэх. Зэкъош республикэхэм язэпхыныгъэхэр искусствэм иІофышІэхэм агъэпытэ. Сурэтым итыр: «Налмэсыр» къэшъо.

ТЕАТРЭМРЭ КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭМРЭ

Пшъашъэм имылажъэр
раІуалІи...

Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу Хьанэхъу Адамэ ыцІэ зыхьырэм «Много шума из ничего» зыфилорэ спектаклэр Мыекъуапэ къыщигъэлъэгъуагъ. Театрэм къыщашІынэу Г. Лодяновам ытхыгъэм техыгъэр Урысыемрэ Адыгеимрэ искусствэхэмкІэ язаслуженнэ ІофышІэшхоу Сулеймэн Юныс ыгъэуцугъ. М. Арзумановымрэ А. Гончаровымрэ орэдышъор аусыгъ.

Унагъо ихъанэу пшъашъэм зигъэхъазырыгъ. НэгущІу, насыпшІо хъунэу мэгугъэ. Нысащэр зыщаублэным пшъашъэм зекІокІэ дэйхэр къыхафэщтыгъэхэу, ипсэлъыхъо фэмышыпкъагъэу къэбархэр фагъэлух. Шъхъэгъусэ къыфэхъунэу фэягъэм икъэщэн ехьылІэгъэ къэбархэр зэхехых, зегъэгъусэ, нысащэр зэпагъэун фаеу хъугъэ...

Пшъашъэмрэ ипсэлъыхъорэ ялахьылхэм, ныбджэгъухэм яшІуагъэкІэ къэбархэм лъапсэ зэрамыІэр нафэ мэхъу, шІу зэрэлъэгъугъэхэр гукъэбзэныгъэу зэфыряІэм зэфещэх, нысащэм падзжыб, джэгур джэгущо мэхъу.

Артистхэу М. Арзумановым, А. Степановым, Д. Манакьян, В. Верещако, В. Марковым, И. Кириченкэм, Е. Блыпэшъаом,

нэмыкІхэм рольхэр къашІыгъэх. А. Хусниаровым оркестрэм пэщэныгъэ дызэрихъагъ. Къашъохэр А. Исупэм ыгъэуцугъэх. Р. Сихур сурэтышІэу спектаклэм икъэгъэлъэгъон хэлажъэ.

ТІысыпІэ нэкі имыІэжъэу спектаклэу тызэплъыгъэм Мые-

къуапэ шыщхэм ямызакъоу, Шытхъэлэ, Мыекъопэ районхэм къарыкІыгъэхэр щытлэгъугъэх. Дунаим самбэмкІэ щэгъогогъо ичемпионэу Владимир Гуриным спектаклэр шІогъэшІэгъоныгъ, театрэм изичэзыу пчыхъзэхэхъэхэм яплты шІоигъу.

ИСКУССТВЭМРЭ НЫБЖЫКІЭХЭМРЭ

ЗышІогъэшІэгъоныр хэлажъэ

Мыекъуапэ иадминистрация ныбжыкІэ ІофыгъохэмкІэ иотдел, Адыгэ Республикэм исурэттеххэм я Союз, сурэттеххэм я клубэу «Лэгъо-Накъэр» кІэщакІо фэхъухи, сурэтхэр тезыхырэмэ язэнэкъокъу зэхачагъ. ІофшІэгъэ анахь дэгъухэр Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ исурэткъэгъэ-лэгъуаплэ щытлэгъугъэх.

Адыгеим исурэттеххэм я Союз итхьаматэу, гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» ифотокорреспондентэу Аркадий Киринос, Мыекъуапэ иадминистрация ныбжыкІэ ІофыгъохэмкІэ иотдел ипащэу Ирина Сергеевар, нэмыкІхэри сурэтхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхыгъэ зэхэхэм къышыгушыагъэх.

Апэрэ зэнэкъокъур 2008-рэ илээсым зэхачэгъагъ. Сурэт тезыхы зышІоигъо ныбжыкІэхэм япчъагъэ хэжъо. ІофшІэгъэ 878-рэ клубым къырахьылІагъ. КІэух

къэгъэлъэгъоным ехъулэу къыхахыгъэр нэбгырэ 62-мэ ашІыгъэ сурэти 150-р ары. Апэрэ чІыпІэр зэнэкъокъум Ирина Галкэ къыщыдихыгъ. Яна Кучинскаяр ятІонэрэ хъугъэ. Ахэр апэрэу хэлэжъагъэх. Илээс 30-м нэс зыныбжыкхэм язэнэкъокъу Дмитрий Войновымрэ Марина Козловскаяр текІоныгъэр къыщыдахыгъ. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр И. Кривко, С. Огарковам, А. Саркисян, нэмыкІхэм афагъэшъошагъэх.

Сурэтыр къэгъэлъэгъоным къыщытырахыгъ.

СПОРТЫМРЭ ПІУНЫГЪЭМРЭ

Псэкъупсэ изакъоп
зыщызэхашъэщтыр

НыбжыкІэхэр шэнышІухэм афэгъэсэгъэнхэм, наркоманием щыхъумэгъэнхэм афэшІ Адыгэкъалэ иадминистрация культурэм, спортым афэгъэхыгъэ Іофыгъохэр зэрехъэх. ПсэупІэу Псэкъупсэ футбол цыкІумкІэ зэнэкъокъоу щыкІуагъэм командитф хэлэжъагъ.

Адыгэкъалэ идепутатэу ПшыукІ Хьызыр, къалэм хэхъэрэ псэупІэу Псэкъупсэ ипащэу СтІашъу Юр, Адыгэкъалэ физкультурэмкІэ ыкІи спортымкІэ игъэІорышІаплэ ипащэу ХьакІэгъогу Казбек, къалэм иадминистрация ныбжыкІэ ІофыгъохэмкІэ иотдел щылэжъэрэ Къэзэнч Сим, Адыгэкъалэ футболымкІэ ифедерация ипащэу Уджыхъу Байзэт, нэмыкІхэри ныбжыкІэхэм гушыІэгъу афэхъугъэх.

— Шэн-хэбзэ дахэу тІлэхэр къафэтІуатэхэзэ, наркоманием цыфхэр зэрэкІодылІэхэрэм щытэгъэгъуазэх, спортым хэтэщэх, — еІо Уджыхъу Байзэт. — Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакІушынэ Аслъан, Адыгэкъалэ иадминистрация ипащэу Хьатэгъу Налбый яшІуагъэкІэ спорт псэуалэу тІлэр нахьыбэ мэхъу. ІэрышІ футбол ешІаплэхэр типсэупІэхэм къащызэІуахыгъэх. КІэлэеджакІомэ япсауныгъэ агъэпытэнымкІэ амалышІухэр яІэх.

Адыгэкъалэ, Хьалъэкъуае, Псэкъупсэ якомандэхэр футбол зэдешІагъэх. Адыгэкъалэ кыкІыгъэ «Славэм» апэрэ чІыпІэр къыдихыгъ. «Нартыр» ятІонэрэ, «Олимпыр» ящэнэрэ хъугъэх. Къалэм ифутболистмэ хагъэунэфыкІырэ чІыпІищыр афагъэшъошагъ. Хьалъэкъуаерэ Псэкъупсэрэ якомандэхэри нахьышІоу ешІэнхэм пылтых, гъэхъагъэхэр ашІы ашІоигъу.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

ВОЛЕЙБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

УпчІэ яІэп

Мыекъуапэ иволейбол командэу «Динамо-МГТУ»-р тІогъогогъо Ростов-на-Дону щешІагъ. ЗэлукІэгъуитІур тиспортсменхэм къахыгъ.

«Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьалэу Павел Зборовскэм тызэрэщигъэгъо-загъэу, апэрэ ешІэгъур 3:1-у, ятІонэрэр 3:2-у Адыгеим испортсменхэм къахыгъэх. Купым команди 8 хэтыр, «Динамо-МГТУ»-р я 4-рэ чІыпІэм щыІ. Финалныкьом хэфэным фэшІ тиволейболистмэ упчІэ ямыІэу тэлъытэ.

Зэхъыбэу, зыгъэхъазырыгъэр. Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭЩІЛЭКЪО
Саид**

**Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкІыжъ
зыхьырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен**

**Редакциер
зыхъыгъэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4167
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3488**

Хэутыным узщыкІэгъэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкІэгъэгъэх уахътэр Сыхъатыр 18.00